

ČASOPIS MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH

MODERNÍ DIVADLO

LEDEN—ÚNOR 2020
3. ČÍSLO

DAVID DRÁBEK,
TOMÁŠ BELKO,
DAREK KRÁL

ELEFANTAZIE

P. F. 2020

HUSITSKÁ TRILOGIE
(JAN HUS, JAN ŽIŽKA,
JAN ROHÁČ)

PRODANÁ NEVĚSTA
NA PRKNECH
PROZATÍMNÍHO,
STAVOVSKÉHO
A NÁRODNÍHO DIVADLA
V LETECH 1868 AŽ 2020

OTÁZKY

„Od očitých svědků jsem se dozvěděl, že skutečně došlo k takové situaci, že se Václav Vydra jednou odpoledne náhodou v nějaké vinárně sešel s Voskovcem a Werichem. No, a jak tak šla řeč i na to představení, které ho večer čeká, tak Voskovec s Werichem se velice na něj rozhorlili, že to je ošklivost, když toho Husa odsuzuje, a že by ho aspoň jednou měl osvobodit. A Vydra se nakonec dal přemluvit, a dokonce se vsadil, že dnes večer Husa osvobodí. A šel, myslím, rovnou z té vinárny do divadla, tak akorát to časově vycházelo. A vzápětí v dobré náladě i v dobrém předsevzetí vcházel na jeviště jako císař Zikmund a už od portálu prý volal: ‚Huse, já tě nedám!‘ Vzniklo z toho samozřejmě určité napětí... Císař se usadil a četli rozsudek nad Janem Husem. A když ho přečetli a císař ho měl schválit, tak řekl: ‚Osvobodit!‘ To už bylo horší, takže ti nejbližší císaři do ucha šeptali, že by snad bylo lépe, kdyby přeče jenom... Ale on přitom viděl v lóži blízké Voskovce a Wericha, jak se zvědavým smíchem čekají, jak to dopadne, načež zas naprosto impozantně řekl: ‚Osvobodit!‘ Takže nezbylo, než toho Husa rychle odsoudit proti vůli císaře a císaře uklidit z jeviště. Nicméně Vydra svou sázku vyhrál. Jenom nevím, jestli ta vyhraná částka stačila pokrýt pokutu, kterou dostal od Národního divadla, protože 5000 korun byla tenkrát jaksí značně vysoká suma.“

Veselých příhod, zážitkov a historiek z javiska či zákulisia inscenacíí viacerých tragických divadelných hier s husitskou tematikou je v českom divadle nemálo a dokonca v rôznych modifikáciách a variáciách. Toto bola spomienka v interpretácii profesora Radovana Lukavského. Herecký bard a dlhoročný člen činohry Národného divadla ju vyslovil v predvianočnom zábavnom programe s názvom *Miroslav Donutil ve Spirále*, ktorý prvýkrát odvysielala Česká televízia koncom roka 1997. V názve programu figuruje meno herca Miroslava Donutíla, hostiteľ a ústrednej postavy tohto programu. Ten istý Miroslav Donutil v súčasnosti hrá v divadle ABC Willyho Lomana v inscenácii *Sluha... Smrt obchodného cestujúceho*. Inscenácia sa hrá v tom istom divadle, v ktorom v tridsiatych rokoch minulého storočia pôsobili Jiří Voskovec a Jan Werich, ale vtedy to bolo ešte Osvobozené divadlo.

Pravda, dovtedy, kým im v roku 1938 nevzali koncesiu. V + W = iniciátori onej husitskej historky. Hovorí sa v nej pravdepodobne o inscenácii hry Aloisa Jiráska *Jan Hus* v réžii Jiřího Frejky, ktorá mala premiéru 18. mája 1933 v historickej budove Národného divadla a dosiahla osem repríz, hoci jej derniéra bola až o viac ako dva roky neskôr. Bolo to druhé a doposiaľ posledné uvedenie tejto hry v zlatej kapličke. Hlavnú postavu Jana Husa, ktorého, aspoň podľa onej historky, na jednej z repríz nemecký cisár oslobodil (aj keď Hus neodvolal), stvárnil Rudolf Deyl. Bol to ten istý Rudolf Deyl, ktorý o pár rokov neskôr na tom istom javisku v tej istej budove Národného divadla počas nemeckej okupácie predniesol neslávne známy sľub vernosti českého divadla ríši. Najprv ho čítať odmietol, privilil údajne až pod hrozbou zatknutia Gestapom. Bolo to 24. júna 1942.

Inu, s pravdou a pravdivosťou (i jej obhajobou) je to všelijaké. V historkách aj v histórii. Otázka pravdy v súčasnej dobe, takzvanej postfaktickej, stála aj na začiatku úvah o návrate Jana Husa na české javisko. Podnetom bol dialóg z rovnomennej hry Josefa Kajetána Tyla, v ktorom postava českého mučeníka vedie spor na tému principiálnosť verus pragmatizmus so svojím niekdajším prívržencom a priateľom Štěpánom Pálčom. Neskôr k tomuto podnetu pribudli ďalšie osoby a ďalšie tituly, a tak napokon vznikla *Husitská trilógia – Jan Hus, Jan Žižka, Jan Roháč*, všetky tri hry z pera Aloisa Jiráska doplnené o rôznorodý historický materiál. Z hľadiska našich dejín – z hľadiska prieniku husitských vojsk na územie dnešného Slovenska a z hľadiska ich pôsobenia na tomto území nemožno povedať, že by bolo na čo s hrdosťou a oddanosťou spomínať. Ale z hľadiska konfrontácie pravdy a pragmatizmu v súčasnom česko-slovenskom kontexte je azda o čom hovoriť, nech to stojí, čo to stojí. A človeku v tej súvislosti schádza na um nejedna historka.

MIRO DACHO
autor je dramaturg a pedagóg

PRAVDY

MODERNÍ DIVADLO Časopis Městských divadel pražských. Ředitel Daniel Přibyl. Umělecký šéf Michal Dočekal. Šéfredaktorka Lenka Dombrovská. Korektury Tereza Kochová. Grafika Riana Štáhlavská. Zřizovatel Magistrát hlavního města Prahy. Registrováno MK ČR pod číslem E 16755. Zdarma k dostání v divadlech ABC, Komédie a Rokoko, elektronická verze na www.mestskadivadlaprazska.cz. ISSN 2571-1423. Náklad 25 000 výtisků. Tisk: Mafra. Dvuměsíčník. Číslo 3, ročník 14. Datum uzávěrky 14. 12. 2019. Vychází 4. 1. 2020. Na titulní straně Petra Tenorová a Sára Affašová, foto Patrik Borecký. Čtvrté číslo vychází 7. 3. 2020.

HLAVNÍ PARTNER

OSTATNÍ PARTNEŘI

ZŘÍZOVATEL

Snímek z inscenace *Sláva a pád krále Otakara*

FOTO: PATRIK BORECKÝ

PRVNÍ ŘADA

Vytvořili jsme pro vás klub diváků PRVNÍ ŘADA, který je zárukou dobrého programu souvisejícího s nejaktuálnějším děním v divadlech ABC, Komédie a Rokoko. Doprovodné aktivity různého zaměření navazují na naše nejnovější inscenace, takže se nemusíte bát, že by vám během roku něco uteklo.

V nejbližší době vás čeká setkání s elitou v příběhu krále Otakara II.:

19. 1. V 18.00 PŘEDNÁŠKA HISTORIČKY VÁCLAVY KOFRÁNKOVÉ
K INSCENACI *SLÁVA A PÁD KRÁLE OTAKARA*

Ale silné příběhy vznikají i na okraji společnosti, proto vás zveme na zkoušku muzikálu obudné krásy:

2. POLOVINA LEDNA OTEVŘENÁ ZKOUŠKA *ELEFANTAZIE*
POD VEDENÍM REŽISÉRA DAVIDA DRÁBK

Až zhlédnete výsledek, přijďte se dozvědět podrobnosti o vzniku inscenace:

12. 2. V 19.00 *ELEFANTAZIE* (DIVADLO ABC)
DEBATA S TVŮRCI 15 MINUT PO PŘEDSTAVENÍ

O tom, že je téma obudání oblíbené, vás přesvědčí také choreografka Lenka Vagnerová v inscenaci s názvem *Panoptikum* o strachu z neznámého, osamělosti, odvaze i smíchu:

24. 2. V 19.30 *PANOPTIKUM* (DIVADLO KOMEDIE)
DEBATA S TVŮRCI 15 MINUT PO PŘEDSTAVENÍ

Pokud chcete v předstihu vědět, co připravujeme dále, stačí se zaregistrovat na pokladně nebo na e-mailu: petr.sraier@m-d-p.cz a stát se členem našeho klubu. Tak se dozvíte o doprovodných aktivitách, které jsou pro vás zdarma.

MĚSTSKÁ
DIVADLA
PRAŽSKÁ
EDIEROKOKO

ABCKOM

HUS, ŽIŽKA A ROHÁČ

PODLE ALOISE JIRÁSKA <u>HUSITSKÁ TRILOGIE (JAN HUS, JAN ŽIŽKA, JAN ROHÁČ)</u>	
REŽIE, ÚPRAVA A HUDBA DRAMATURGIE SCÉNA KOSTÝMY HRAJÍ	LUKÁŠ BRUTOVSKÝ MIRO DACHO JURAJ KUCHÁREK ALŽBĚTA KUTLIAKOVÁ VERONIKA JANKŮ, VOJTĚCH DVOŘÁK, ELIÁŠ JEŘÁBEK, RADIM KALVODA, JAN MANSFELD A PETR REIF
PREMIÉRA	25. 1. 2020 V DIVADLE KOMEDIE
REPRÍZY	28. 1., 12. A 28. 2. 2020 V DIVADLE KOMEDIE

MODERNÍ DIVADLO

Miro Dacho a Lukáš Brutovský

FOTO: ANNA ČERNÁ

SLOVENSKÝ TANDEM, KTERÝ TVOŘÍ UMĚLECKÝ ŠÉF SLOVENSKÉHO KOMORNÍHO DIVADLA V MARTINĚ A REŽISÉR LUKÁŠ BRUTOVSKÝ (*1988) A DRAMATURG A PEDAGOG MIRO DACHO (*1983), V ČECHÁCH REŽIROVAL NĚKOLIK INSCENACÍ. NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ BYLA MARYŠA, KTEROU UVEDLI V ROCE 2014 V BRNĚNSKÉM HADIVADLE A ZA NÍŽ ZÍSKALI CENU DIVADELNÍCH NOVIN. NYNÍ PŘIPRAVUJÍ INSCENACI *HUSITSKÁ TRILOGIE (JAN HUS, JAN ŽIŽKA, JAN ROHÁČ)*, JEŽ BUDE MÍT PREMIÉRU 25. LEDNA V DIVADLE KOMEDIE.

Lukáše Brutovského a Mira Dacha chápu jako nerozlučnou divadelní dvojici, řekněme jako takové slovenské duo SKUTR. Kdy jste spolu začali pracovat?
MD: Ne vždy tomu tak je, možná proto, že nemáme společnou značku a společný honorář jako duo SKUTR. V některých divadlech zkrátka mají vlastní dramaturgy a nechtějí platit externistu, tedy mě. V České republice jsme spolu nepracovali například v Národním divadle moravskoslezském.
LB: Potkali jsme se na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě, dali jsme se do řeči vlastně náhodou na zájezdě v Istanbulu. Já potom Mira vyzval ke spolupráci na studentské inscenaci a od té doby spolupracujeme. Na Mirovi si vážím především jeho lidských kvalit, také máme podobný vkus a vztah k divadlu. Pracoval jsem i s jinými dramaturgy a nešlo o špatná setkání, dokonce jsou takové dovolené přínosné, lépe si uvědomuji, že je naše dlouhodobá spolupráce i pro svou kontinuitu důležitá.

V čem konkrétně?
LB: Je pro mě ideálním partnerem pro přemýšlení, je pracovitý...

V čem spočívá práce dramaturga a režiséra? Kde se nachází dělící linie a je vždy zřetelná?
LB: V případě *Husitské trilogie* jsem autorem scénáře já a Miro je první čtenář. Možná máme trochu netradičně rozdělené činnosti, protože já jsem režisér, který se nevyhýbá práci na textu, a Miro je zase dost aktivní při zkouškách. Možná se dá říci, že já jako režisér mám dramaturgické sklony a Miro zase... Ne, nebudu říkat, že režijní, protože by to mohlo vypadat, že mi do toho kecá. Spíš má vztah k živému divadlu, k praxi, není to ten dramaturg literární, teoretizující analytik.
MD: Na otázku, kdo je dramaturg, se zatím nenašla správná odpověď, protože je odpovědí hodně. A často to neví ani lidi, kteří pracují v divadle. Dramaturgové třeba nedostávají divadelní ceny, protože dramaturg je neviditelný, v inscenaci rozptýlený. Kdosi vzdělaný pravil, že je vidět, když v inscenaci dramaturgie chybí, ale naopak to neplatí. Někdy s nadsázkou říkám, i když to myslím vážně, že se často při spolupráci s Lukášem cítím jako asistent režie. Naše spolupráce je především dialog od počátku k premiéře. Autorem inscenace je ovšem režisér, takže jsou případy, kdy se mi nápad nebo připomínka nepodaří prosadit. Zkusím to dvakrát třikrát, a když to nejde, už to nezkouším. To si teď nestěžuji, jen konstatuji, že hierarchie je pevně nastavena.

Souvisí s tím i vaše povaha – je pravdivá představa, že režisér je cholerik a dramaturg spíš klidás?
MD: Cholerik nejsme ani jeden, ale myslím, že je Lukáš trochu introvertnější.

Takže po hercích neřve ani jeden?
LB: Ještě jsem na herce nekřičel. Nemyslím si, že je to třeba.

3. ČÍSLO

Kdo přišel s tématem husitů?
LB: To je taková zvláštní náhoda, nebo shoda. S dramaturgem a ředitelem MDP Danielem Přibylem jsme poměrně dlouho hledali téma pro naši inscenaci. Miro pak navrhl osobnost Jana Husa. Vnímáme ho jako velký český symbol a také je pro nás podstatný motiv pravdy a odvahy v občanském slova smyslu. A poté Daniel přišel s velkorysejší představou – ať uděláme celou Jiráskovu *Husitskou trilogii*. A to se nám zdálo dost drzé, proto jsme na to kývli. Rozhodně je velká výzva, zda se dá tak obsáhlé dílo převyprávět na malé ploše a s malým počtem herců, jako to zamýšlíme my.
Motiv pravdy se nám postupně proměňoval, rozšířil se o dva jiné. A to, jak se filozofická idea může proměnit až k fanatismu, teroristickému krvavému zápalu. Jaké může mít myšlenka podoby, když se začne zneužívat mocensky a vojensky. A pak nás zaujala potřeba národního mýtu. Husité se už během svého života stávali mytickými postavami, po smrti pak byli politicky zneužíváni. Národ se zkrátka potřebuje s někým identifikovat a vytvářet si své hrdiny. Hus, Žižka a Roháč jsou pro nás tři tváře revoluce. Hus je myšlenka, Žižka vojenská realizace a Roháč v naší verzi trilogie takový poslední mohykán balancující na hranici vyšinutí.
MD: V podhoubí této inscenace dřímá, že jsme před šesti roky inscenovali *Maryšu* bratří Mrštíků v brněnském HaDivadle. Byla to tehdy taková drzost – dva Slováci inscenovali českou klasiku a ještě nedaleko místa, kde se ten příběh odehrává. A inscenovat *Husity* je podobný druh kacířství. V Praze budou dva Slováci inscenovat velký český příběh.

Hus nikdy nebyl symbolem československým?

MD: Myslím, že ho tak Slováci nevnímali nikdy.
LB: Při vzniku Československa se někteří politici hlásili k tradici husitství. Možná proto vzniká tento dojem, ale husitství na Slovensku nemá v kulturním povědomí zásadnější místo.
MD: Snad právě naopak, kdybychom šli ještě více do historie, tak právě husitská vojska v Horních Uhrách – na území dnešního Slovenska – plenila a rabovala. Takže staří Slováci asi neměli na husity dobré vzpomínky. A pak – na Slovensku se hlásí k římskokatolické církvi více než 60 procent obyvatel, není proto možné, aby bylo husitství tak adorované jako v poměrně ateistických Čechách.

Zabývali jste se také vy otázkou pravdy? Pokoušeli jste se studovat dobové prameny, konzultovat látku s historiky, nebo jste se vydali cestou umělecké fikce?
LB: Byl to velice složitý proces, cítil jsem se povinný nastudovat k tématu mnohé, ale samozřejmě literatury je tolik, že se nedá obsáhnout v úplnosti. Určitě se během příprav ze mě nestal husitolog, ale nějaký obraz jsem si vytvořil a narazil jsem na zajímavé věci, některé z nich se staly součástí textu. Takže kromě značně redukováného Jiráska najdete ve scénáři dobové materiály. Jsou tam například pasáže z kroniky Petra z Mladoňovic, který ve velmi realistickém světle ukazuje proces upálení Jana Husa, zbavuje ho poetičnosti a hrdinství, na které jsme zvyklí. Najdete tam také listy Jana Husa před jeho odchodem do Kostnice a podobně. Dobové materiály jsou pro mě také důležité z hlediska hudebnosti a jazyka, který ponecháváme v původní podobě.

Zazní v inscenaci i dnešní jazyk?
LB: Najdete zde dvě polohy, jednak jazyk dobových pramenů, který zachováváme, a pak je to Jiráskův text, který jsem mírně upravil, aby byl komunikativní, aby nepůsobil tak exoticky, protože i on používá, přímo cituje, dobové prameny. Ale už na začátku zkoušení herci avizovali, že jim to nepřipomíná současnou češtinu. To mě překvapilo, protože se mi ten jazyk tak vzdálený nezdá.
MD: Je to vlastně takový metatvar, určitá archeologie, jak na to odkazujeme například také ve scénografii. Oprašujeme Jiráska, který oprašuje dobu husitskou. Jestli se dopracujeme k nějakému jádru, jsme sami zvědaví.

Pro jaké publikum je tato inscenace určena? Přemýšleli jste vůbec nad tím?
LB: Nepřemýšleli, ale uvědomuji si, že mým cílem bylo, aby zaujala především mladší publikum. A toho se snažíme docílit zejména scénickými prostředky. Nechceme jenom rozprávět o tomto úseku českých dějin, naším úkolem je dopátrat se dynamické, agresivní podstaty husitství. Popkulturně se podívat na fenomén hrdinství. Důležitým aspektem je také to, že jeden herec představuje všechny tři Jany a má tak v inscenaci velký prostor, ale důležité také je, jakého „Jana“ z něj vytvoří ostatní.

LEDEN—ÚNOR 2020

Co bude na inscenaci popkulturní?
LB: Například kontrast současné elektronické hudby a textů písní, které pocházejí z doby husitské. Ve scénografii se pracuje s principem oživlé archeologie, tedy používáme dobové předměty, ale řekněme, že neadekvátním způsobem. A když jsem hovořil o popkultuře, myslel jsem tím také strukturální úpravu textu, zjednodušení, kde zachovávám jen nejnutnější body či páteř příběhu, důraz kladu na expresi.

Miro, našel jsi ve scénáři něco, co jsi třikrát Lukášovi doporučil škrtnout, ale stejně to tam nechal?
MD: Ne, v tomto případě se to nestalo. Ale já mám „dobré rady“ spíše při zkoušení a to ještě nemáme za sebou.

Když připravujete inscenaci v Čechách, děláte něco jinak? Je české a slovenské divadlo hodně odlišné?
LB: Spíš je to jiné v každém divadle, v Čechách i na Slovensku. Zkoušení závisí na tom, s jakými lidmi pracujeme, takže dokonce i v jednom divadle to může být pokaždé jiné. Generalizující představa je ovšem taková, že slovenské divadlo je herečtější, emotivnější, v tomto smyslu i expresivnější, české pak racionálnější, výtvarnější, s větším důrazem na režii, herci jsou připraveni režiséra více poslouchat. Ale není to pravda všepłatná. V případě *Husitů* si myslím, že by text možná mohl mladší herce takzvaného českého typu zaujmout, mohlo by se jim líbit, že se zde nepočítá s psychologii postav, dokonce zde ani nevytváříme dramatické postavy. Má to být divadlo performativní. Ale čím déle o tom mluvím, tím víc si uvědomuji, že i to je trend, který se objevuje plošně, stejně v Čechách i na Slovensku.

LENKA DOMBROVSKÁ
autorka je šéfredaktorka *Moderního divadla*

JSOU TŘI TVÁŘE REVOLUCE

Jan Žižka

Jan Hus

Jan Roháč

ILUSTRACE: MIKOLÁŠ ALEŠ

TŘI JANOVÉ V ŠESTI STALETÍCH

JAN HUS – JAN ŽIŽKA – JAN ROHÁČ Z DUBÉ: TŘI JANOVÉ, KTERÍ STÁLE JEŠTĚ PATŘÍ K VELKÉMU OBRAZU ČESKÝCH NÁRODNÍCH DĚJIN, A I KDYŽ SE JEJICH HODNOCENÍ NAPŘÍČ UPLYNULÝMI ŠESTI STALETÍMI MĚNÍ A MĚNÍ SE POHLED NA HUSITSTVÍ JAKO VRCHOLNOU ÉRU ČESKÉ HISTORIE, ŽIVOTNÍ PŘÍBĚHY TĚCHTO TŘÍ MUŽŮ BUDOU PATRNĚ NAPOŘÁD PŘITAHOVAT A DRÁŽDIT NÁŠ ZÁJEM A PŘEDSTAVIVOST.

Jejich osudy byly různé – kněz a univerzitní učenec, husitský vojevůdce a odbojný vladyka. Přestože žili v jedné době a spojovaly je dramatické události první třetiny 15. století, historická paměť se na každého z nich utvářela rozdílně. Jan Žižka byl považován za úspěšného vojevůdce, ale také za lapku a krutého válečníka, Jan Roháč za vytrvalého strážce Husova odkazu, ale také za rušitele zemského míru.

Slepý a vítězící vojevůdce Jan Žižka vzbuzoval obdiv i u svých nepřátel. Jeho vojenské schopnosti, navíc podpořené bojem za českou věc, byly pozitivně vnímány i moderní katolickou literaturou. Paradoxně tak byl Jan Žižka pro některé autory přijatelnější než Jan Hus. Naopak život Roháče byl téměř zapomenut. Hrad Sion jako místo legendárního Roháčova posledního vzdoru je v rozvalinách a socha Aloise Sopra, která mu byla postavena poblíž Staroměstské radnice a stála zde až do roku 1966, byla přemístěna do obory Hvězda, kde ji většina kolemjdoucích míjí, aniž by tušila, o koho se vlastně jedná.

HUSŮV OBRAZ

Do českých dějin i národní paměti se však nejvýrazněji ze tří Janů otiskl Jan Hus – český univerzitní mistr, kněz, teolog a církevní reformátor. Muž, díky němuž se z kritiky církve a společenských poměrů vytvořilo silné hnutí, které na dobu dvou století učinilo z Českých zemí unikátní společenství. V tomto společenství žili vedle sebe utrakvisté (nástupci kališníků a umírněných husitů), katolíci (věrní Římu), od druhé poloviny 15. století také stoupenci nové české církve – Jednoty bratrské, která vyrostla na pozadí českého reformního hnutí a jeho myšlenek, a po německé reformaci také luteráni a kalvinisté. Husovo dílo významně přispělo k radikalizaci společenské situace v Čechách na počátku 15. století a urychlilo sled událostí. Jeho život završený tragickou smrtí na hranici v Kostnici v červenci r. 1415 se stal úběžníkem, bodem, od kterého se odvíjela přímá cesta k husitské revoluci a k následným

válečným událostem, jako byla křížová tažení a obrana proti nim i boje mezi domácími stoupenci a odpůrci Husa a jeho odkazu. Jeho osudy inspirovaly v pozitivním i negativním smyslu slova jeho následovníky i nepřátele a zůstaly přítomny v českých dějinách po celou dobu až do dnešních dnů.

Husův obraz ale byl a je proměnlivý a každé z uplynulých staletí si z Husa a jeho díla vybíralo ty motivy, které v něm nejsilněji rezonovaly. Během času tak vznikly nejméně tři podoby Jana Husa, které vedle společného základu mají i odlišné, až kontrastní rysy:

1) pozemský život: kněz oddaný boží pravdě, ale někdo říká, že také muž žádostivý popularity;

2) mučedník, světec české reformace a reformátor – předchůdce německé reformace, ale někdo říká, že to byl jen nezodpovědný rozněcovatel národnostních konfliktů a náboženských válek;

3) hrdina – ideál bojovníka, jehož jméno se dává na prapor; ale za co bojoval, za svobodu svědomí, nebo za národní emancipaci, nebo za sociální spravedlnost, nebo za kombinaci toho všeho?

HUSOVI NÁSLEDOVNÍCI

Husův obraz utvářeli a formovali nejen ti, kdo se domnívali jít v jeho stopách, ale také ti, kdo s ním nesouhlasili a odporovali mu. Mezi jeho následovníky v Českých zemích v různých dobách můžeme rozlišit zhruba pět skupin:

1) posluchači, přívrženci, přátelé a také ti, kteří s ním byli spojeni neviditelným poutem souběžného prožívání doby;

2) ti, kdo se rozhodli přímé i nepřímé výzvy, jejichž byl Hus hlasatelem, uskutečnit v praxi: středověká pražská univerzita, radikální klérus, šlechta, měšťané, lid (český národ?), husité, kališníci, Jednota bratrská;

3) ti, kdo udrželi jeho památku i v těžkých dobách a povstali k nové činnosti, jakmile to bylo možné (ochranovská Jednota, toleranční sbory, katoličtí osvícenci a vlastenci v Českých zemích);

4) ti, kdo nově interpretovali husovskou a husitskou tradici k posílení moderních -ismů: osvícenství (josefinismu), vlastenectví (nacionalismu), svobody (liberalismu), spravedlnosti (socialismu);

5) ti, kdo spolu s Husem usílovali a usilují, aby se viditelná křesťanská církev a její oddíly (včetně těch -ismů) přiblížily ideálu církve neviditelné.

Husův obraz se ihned po jeho smrti rozštěpil do dvou protikladných poloh. Už očití svědci kostnické hranice popisovali události odlišně. Podle svědectví Petra z Mladoňovic Jan Hus umírá jako mučedník a statečný člověk. Oproti tomu jeho vrstevník Ulrich Richental, kronikář kostnického koncilu, popisuje události bez citového vztahu a naturalisticky. Mezi nejstarší ohlasy Husova života a smrti patří samozřejmě stízný list české a moravské šlechty proti Husovu upálení. Zřetelným výrazem přihlášení se k dílu Jana Husa byl pak akt prohlášení obou kostnických mučedníků (Husa i Jeronýma Pražského) za světce Jakoubkem ze Stříbra snad už r. 1417. K Husovi se takto hlásila většina stoupenců reformního českého proudu.

Jedním z prvních center husovské úcty bylo přirozeně pražské vysoké učení. I zde byli Hus a Jeroným záhy po své smrti považováni za mučedníky a světce. Husovo jméno bylo připojeno do kalendária a 6. červenec byl dnem jeho památky, jak o tom svědčí i liber decanorum (pamětní kniha) pražské artistické fakulty. Hus byl už rok po své smrti uctíván, byt' v různé kvalitě a intenzitě. Asi už r. 1416 bylo sepsáno officium, které bylo používáno při velkých svátcích utrakvisty až do třicetileté války.

Dokladů o prvotní úctě u stoupenců odkazu Jana Husa se dochovala celá řada, a to jak v díle jeho přímých následovníků, tak i dalších lidí, duchovních i laiků, kteří už Husa znali jen zprostředkovaně nebo skrze jeho dílo. Existují ale také doklady zachycené protistranou, které však, jak bylo ostatně řečeno, vypovídají o dynamice počínajícího druhého života Jana Husa. Jan Hus se tak stává předmětem úcty, den jeho smrti se stává oficiálním svátkem reformní strany atp.

HUS V LITERATUŘE

Naproti tomu vznikají také literární díla různých kvalit, která Husa nejen obdivují, ale také jednoznačně zavrhuji a vnímají jako kacífe, jako původce rozkolu církve a úpadku pražského vysokého učení i českého státu a toho, který bojoval proti Němcům v Čechách. Tato většinou veršovaná díla vznikají už krátce po smrti Husa a Jeronýma a stávají se materiálem pro mladší literární zpracování Husova života. Jejich autory jsou někdy i bývalí členové pražské univerzity, většinou jsou ale nevalné literární úrovně. Mladší díla z dvacátých let 14. století pak navíc činí Husa odpovědným též za válečné násilí, které s sebou přinesly křížové výpravy i domácí války. V podobné rétorice je Hus popisován i mladší literaturou 15. století, a to zejména líčením Aenea Silvia v *Historii české*, která poněkud určila styl katolického dějepisectví i literatury na příštích několik staletí.

Už v první fázi husitského hnutí se k Husovi přihlásila řada osob, která ale posléze od Husa z různých důvodů znovu ustupovala a odvolávala své dřívější názory či činy. I rezignací na Husovy či Viklefovy myšlenky totiž vyjadřovaly svůj vztah k rané české reformě. Druhý život Jana Husa se tak odehrával na obou stranách společenského spektra.

Z několika svědectví by se mohlo také zdát, že významným motivem Husova života, který na lidi působil od samého počátku, byla jeho statečná smrt na hranici. Objevuje se jak v dobové literatuře a poezii, tak i ve výpovědích některých duchovních, kteří přemýšleli nad tím, zda se Husovi na koncilu stala křivda či nikoliv. Husova mučednická smrt za svou pravdu se pak i v budoucích staletích stala tím nejdůležitějším prvkem jeho druhého života postupně modifikovaného do smrti národního hrdiny. Byl to mj. i právě tento bod, totiž nespravedlivá a krutá smrt v Kostnici, která zaujala některé německé církevní reformátory v čele s Martinem Lutherem. Teprve později pak objevovali vlastní Husovo dílo. S jistou mírou nadsázky je tak možné konstatovat, že nebýt německé reformace, Husovy spisy by mohly být zapomenuty.

Historická paměť však na Husa v Čechách nezanikla ani po bitvě na Bílé hoře a s rekatolizací společnosti. Jeho osudy postupně znovuobjevovali katoličtí literáti i dějepisci. Stejně jako jejich předchůdci byli fascinováni Husovou statečností na kostnické hranici, pokoušeli se také hledat důvody Husova odpadnutí od oficiálních dogmat a snad ho i svým způsobem trochu obhajovat. Za viníky Husova kacířství označovali studenti, kteří do Čech přivezli spisy Jana Viklefa, nebo obviňovali Husova přítele, mistra několika evropských univerzit a světooběžníka Jeronýma Pražského z toho, že Husa svedl z pravé cesty.

Proměnu obrazu Jana Husa pak završilo 19. století. Hus jako kněz a hluboce věřící člověk mizel a místo něj se objevoval muž v klerice bojující s římskou církví i celým světem za svůj český národ a sociální spravedlnost. Hus se stal nástrojem proti katolické církvi i katolictví obecně. V této podobě v obecném povědomí Hus mnohde přžívá doposud.

SMÍŘENÍ S HUSEM

Život a dílo Jana Husa českou společnost štěpilo po celá staletí. Jen stěží by se asi našel někdo, kdo o Husovi nikdy neslyšel a komu by byl Hus zcela lhostejný. Ještě šest set let po smrti vzbuzuje poměrně silné emoce. Jedním z těch, kteří významně přispěli ke smíření se s dávnou historií i s jejím odkazem, byl kardinál Josef Beran. Na II. vatikánském koncilu r. 1965 se k českým historickým traumatům vyjádřil následovně: „*Tak se zdá, že i v mé vlasti katolická církev stále trpí pro to, co bylo v minulosti jejím jménem vykonáno proti svobodě svědomí, jako bylo v 15. století upálení kněze Jana Husa nebo v 17. století vnější donucení velké části českého národa, aby zase přijal katolickou víru... Světská moc, i když chce sloužit katolické církvi, nebo to alespoň předstírá, ve skutečnosti takovými činy způsobuje trvalou skrytou ránu v srdci národa.*“

EVA DOLEŽALOVÁ

autorka je historička a vědecká pracovnice Historického ústavu Akademie věd ČR

MISTR JAN HUS. CÍRKEV ČESKOSLOVENSKÁ HUSITSKÁ A ŽENY

FOTO: BEN SKÁLA, BENFOTO – VLASTNÍ DÍLO, CC BY-SA 4.0,
HTTPS://COMMONSWIKIMEDIA.ORG/W/INDEX.PHP?CURID=72346069

„V Čechách zná Bibli každá prostá žena lépe než římští biskupové a kardinálové.“ To jsou slova Silvia Piccolominiho, který vstoupil do dějin v roce 1458 jako papež Pius II. Necelých padesát let po mučednické smrti mistra Jana Husa tak svým způsobem potvrdil to, na co během svého života poukazoval Hus – na rozmařilost, dvojí život a přetvářku církve. Na druhou stranu – netvrdím, že Hus byl ženám nějak zvlášť nakloněný. Ano, Hus sice psal některé své dopisy z Kostnice „bratřím a sestrám v Čechách“, jeho postoj k ženám je ale dodnes předmětem spekulací a má se za to, že se spíš držel tradice, kterou udávala doba i tehdejší církev, navíc byl vázán celibátem.

Jinak řečeno – čas přelomu 14. a 15. století nebyl ze známých důvodů nakloněn ani Husovi, ale ani ženám a jejich aktivnímu působení v církvi. Církev, mimořádně bohatá instituce, jejíž majetek v kombinaci s často velmi nemravným životem kněží obvyklejší lidí dráždil, byla rozpolcena bojem o to, který ze tří papežů stane skutečně v jejím čele. Z Anglie se do Čech dostalo učení Jana Viklefa, jak by bylo možné některé věci v církvi napravit a dělat poctivěji, a Hus v šíření Viklefova učení, společně s vlastními myšlenkami, pokračoval. Otázka postavení žen v církvi se tehdy, stejně jako ještě dlouho potom (a v některých sborech a náboženských komunitách víceméně dodnes) zřejmě odvíjela od výkladu novozákonního textu z jednoho dopisu apoštola Pavla, konkrétně Efezským, kde se píše: „Nedovuluje se jim [ženám], aby mluvily; mají se podřizovat, jak to říká i Zákon. Chtějí-li se o něčem poučit, ať se doma

zeptají svých mužů; ženě se nesluší mluvit ve shromáždění.“

Důvody pro vznik takhle radikálního prohlášení jsou různé. Už rabínská tradice obviňovala Evu z toho, že způsobila vyhnání z ráje. Později v Efezu apoštol Pavel řešil problém falešného učení a vyučujících. Zajímavé a genderově možná v mnohém vyrovnanější učení gnostiků (prvních křesťanů) naopak popisovalo ženu jako zdroj duchovního probuzení. Je pravděpodobné, že gnostický přepis starozákonních příběhů knihy *Genesis* (*První knihy Mojžíšovy*) byl propagován zrovna v Efezu a že právě ženy byly zodpovědné za jeho šíření. Apoštol Pavel tedy reagoval tím, že ženám doporučuje studium pouze v tichosti a podřízenosti. Zároveň nemají učit gnostické nauky, které připisovaly ženám vládu nad muži a byly považovány za klamné. Sám Hus se držel spíše přesvědčení, že ženy jsou podřízené mužům, mají mlčet a nesvádět muže ke smilstvu a ďábelským pokušením, zvlášť požíjí-li alkohol.

Dnes jsme ale v jiné situaci. Ženy se postupně i v tak maskulinně pojaté instituci, jakou je církev a její vedení, dostaly ke slovu. Církev anglikánská, metodistická, Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská nemají problém se svěcením žen coby duchovních – farářek, z historie některých z těchto církví jsou známy dokonce i ženy biskupky.

CÍRKEV ČESKOSLOVENSKÁ HUSITSKÁ

Církev československá husitská je naším národním duchovním společenstvím –

nenajdete ji jinde než v České republice, na Slovensku a ve Vídni, v jednom krajanském sboru. Přesto je dnes stále ještě třetí největší církví u nás, po církvích římskokatolické a Českobratrské evangelické. Její název odkazuje k učení mistra Jana Husa (a dalších reformátorů a inspirátorů církve jako celku), ale ne toliko k husitství – například v jeho radikálních formách.

Také na svůj zrod si tato církev musela počkat dlouho po životě mistra Jana Husa – pro někoho možná překvapivě – je totiž teprve sto let „stará“. Ustavena byla v Národním domě v Praze na Smíchově 8. ledna 1920 jako Církev československá. Chvilí, během protektorátu, byla známá jako Církev českomoravská a teprve od roku 1971 používá i přídomek „husitská“. První generace žen farářek byla vysvěcena krátce po druhé světové válce, v roce 1948, a to i proto, že již od doby svého zrodu chtěla být tato církev církví moderní, pokrokovou. V dnešní době je poměr žen a mužů na pozici duchovních vyrovnaný, což je mezi ostatními církvemi spíš neobvyklé.

FARÁŘ, NEBO FARÁŘKA?

Jaké to je být ženou farářkou, když je naše společnost stále svázána mnohým stereotypním myšlením a na ženy ve funkci kněze se dívá stále překvapeně, občas až podezřívavě? Opakovaně se mi stává, že na mě okolí hledí s nedůvěrou. „*Nikdy jsem se s ženou farářkou nesetkal/a.*“ Či: „*Jak můžete mít děti, když jste farářkou?*!“ Nebo: „*Dobrý den, je tady prosím pan farář?*“ Ano, to jsem já – farářka.

Má služba obnáší především práci s lidmi. V tomto smyslu se nijak neliší, vykonává-li poslání duchovního žena nebo muž. Přesto se domnívám, že jsou věci, se kterými je snadnější svěřit se v rámci duchovního rozhovoru nebo zpovědi ženě. Stejně jako v římskokatolické církvi, i u nás platí zpovědní tajemství, jen zpověď má spíš podobu rozhovoru a neodehrává se ve zpovědnici, ale klidně u stolu, při čaji, kávě, jak je komu milé a potřebné. Jde přeci o to slyšet sám sebe mluvit o tom, co mě tíží, brzdí nebo svazuje, nahlas. Otevřeně.

Stejně jako muži faráři sloužíme bohoslužby, většinou všechny neděle a svátky, v týdnu málokdy. Chodíme oddávat snoubence, křtíme děti, pohřbíváme zesnulé, ať už do země, nebo v krematoriu, vyprovázíme je i z kostela. Častá je služba v nemocnicích nebo hospicích, pokud si nemocný vyžádá naši přítomnost, chodíme na návštěvy do domácností lidí, kteří se do kostela nedostanou. Někdy učíme ve školách náboženství a etiku, navštěvujeme besedy, na svých farách vedeme biblické hodiny. Máme také volnost v tom, jak naložit se svým soukromým životem – nejsme vázány celibátem, řeholním životem, můžeme mít rodiny, tolerují se i rozvody

a nová partnerství či manželství. Citlivě a tolerantně jsou přijímány i případné partnerky farářek lesbiček (stejně je přístupováno k mužům, kněžím gayům), byť nejsme tak početná církev, aby toto téma bylo často „na stole“.

HUS SE DRŽEL SPÍŠE PŘESVĚDČENÍ, ŽE ŽENY JSOU PODŘÍZENÉ MUŽŮM, MAJÍ MLČET A NESVÁDĚT MUŽE KE SMILSTVU A ĎÁBELSKÝM POKUŠENÍM, ZVLÁŠT' POŽIJÍ-LI ALKOHOL.

Krásný je jeden biblický příběh, který Hus musel znát, ovšem nevíme, jak jej vykládal – novozákonní příběh o Martě a Marii, do jejichž domu přijde na návštěvu Ježíš. Marta kolem něj skáče, chystá pohoštění, neví, co dřív, kdežto Marie si jen sedne s Kristem a poslouchá, co vypráví. Nejedna žena by se v tom jistě poznala – pohostit návštěvu je přece prioritou, sednout si lze až potom. A přesto Ježíš říká Martě: „*Marie si vybrala to, o co nepřijde.*“ Chci zmínkou tohoto příběhu naznačit jednu důležitou věc, byť je možná subjektivní. To, co my ženy farářky můžeme přinést do duchovního společenství, do církve, je prvek porozumění, klidné síly, otevřené mysli i srdce. Prvek spočinutí, poskytnutí místa a času, bez nároku na to, abychom řídily další vývoj. Mnoho důležitých věcí se děje i nekonáním, tím, že umíme důvěřovat určitým silám, které nás přesahují, a nezasahovat. To jsou, myslím si, atributy, které mnohdy v historickém kontextu vývoje církve pod taktovkou mužů chybí. Vytváříme

prostor pro setkávání lidí, pro společenství. Otevíráme dveře. Jsme schopny empaticky vést společenství a vedle toho zároveň rozvíjet své ženství, kvality ženské energie.

Jak by se třeba zrovna na Církev československou husitskou dnes díval mistr Jan Hus lze těžko posoudit. Nicméně jsme na cestě duchovního vývoje v Čechách urazili notný kus cesty, a i když v mnohém zklamáváme, věřím, že jsme plnohodnotnou součástí společnosti 21. století.

SANDRA SILNÁ
autorka je farářka Církve československé
husitské v Brně

Vizuál k inscenaci *Elefantazie*

FOTO: PATRIK BORECKÝ

KDYŽ SLONI PLÁČOU

Londýn, polovina osmdesátých let devatenáctého století. Architekt Horace Jones právě zvítězil se svým návrhem na stavbu Tower Bridge, královna Viktorie slaví padesát let s korunou, z hlavního města impéria se stává nejlidnatější metropole světa, na právnickou akademii Inner Temple nastupuje odhodlaný indický mladík Móhandás Karamčand Gándhí, Arthur Conan Doyle rozvažuje první črty svého superhrdiny Sherlocka Holmese, zatímco polský holič Aaron Kosminski právě sestavil zabijáckou sadu nářadí, se kterou se brzy stane neblaze proslulým Jackem Rozparovačem. A prominentní lékař královské rodiny Dr. Frederick Treves poprvé na vlastní oči uvidí oblíbenou londýnskou atrakci, bizarní stvoření, předváděné v panoptiku pod jménem Sloní muž. Navždy se tak změní život nejen jemu, ale i znetvořené vystavované bytosti a do dějin medicíny a umění vzejde příběh jednoho velkého přátelství... To je atmosféra muzikálu *Elefantazie*, který bude mít v divadle ABC premiéru v únoru 2020.

NAPŮL ČLOVĚK, NAPŮL SLON

Hlavními postavami budou Doktor Treves a Joseph Carey Merrick (takzvaný Sloní muž). Druhý jmenovaný se narodil v roce 1862 v Leicesteru v rodině textilního dělníka Josepha Merricka a Mary Jane, rozené Pottertonové. Ta pracovala jako služka a později jako učitelka v nedělní škole. Údajně i ona trpěla nespecifikovaným tělesným

DAVID DRÁBEK, TOMÁŠ BELKO, DAREK KRÁL
ELEFANTAZIE

REŽIE	DAVID DRÁBEK
DRAMATURGIE	JANA SLOUKOVÁ
NAHRÁVKA	
A HUDEBNÍ	
PRODUKCE	DAREK KRÁL
	A JAN P. MUCHOW
KOREPETICE	MARTIN SEDLÁČEK
KOSTÝMY	SIMONA RYBÁKOVÁ
SCÉNA	PETR VÍTEK
CHOREOGRAFIE	DORA SULŽENKO
HRAJÍ	TOMÁŠ KLUS, PETR KONÁŠ, TOMÁŠ HAVLÍNEK, FILIP BŘEZINA, PETRA TENOROVÁ, TEREZA MAREČKOVÁ, NINA HORÁKOVÁ, ZDENĚK PIŠKULA, KRYŠTOF KRHOVJÁK, DANIELA KOLÁŘOVÁ / HANA DOULOVÁ, MILADA VYHNÁLKOVÁ, IVANA MACHALOVÁ, SÁRA AFFAŠOVÁ
PREMIÉRA	1. 2. 2020 V DIVADLE ABC
REPRÍZY	5., 12., 28. 2. 2020 V DIVADLE ABC

postižením. Postižené se narodilo i jejich další dítě, holčička Marion, a třetí potomek Merrickových, syn William, zemřel ve čtyřech letech na spálu.

Jako novorozeně působil malý Joseph normálně, ale před druhým rokem života se začaly projevovat tělesné deformace. Jeho choroba zůstávala záhadou, nejprve se tradovalo, že trpěl elefantíázou, nemocí způsobenou parazitem, později, v druhé polovině dvacátého století, se oficiální diagnóza změnila na specifickou genetickou poruchu neurofibromatózu, v roce 1979 ale vědci zkoumající Merrickovy ostatky definitivně potvrdili, že jde o vzácný Proteův syndrom, vrozené onemocnění způsobující abnormální růst tkání.

Kvůli zbytnění některých částí těla získal Sloní muž svou přezdívku, zdánlivě totiž slona připomínal. Byl sice podprůměrné postavy a křivá páteř s hrbem ho dělala ještě menším, ale na obrovitosti mu dodávala veliká znetvořená hlava, která ve svém průměru měřila více než pas normálního muže. Nad obočím se mu klenula obrovská kostní hmota ve tvaru velké homole, vzadu naopak visel vak houbovitě, plíseň připomínající kůže, která byla svou strukturou podobná kvěťáku. Na temeni mu rostlo jen pár řídkých vlasů. Z horní čelisti vyrůstal další kostní útvar, který horní ret obrátil naruby, znemožňoval artikulaci a z úst udělal slintající otvor. Obličej tedy vypadal, jako by z něj rostl jakýsi zakrnělý chobot. Deformaci neuniklo kromě hlavy ani Merrickovo tělo. Ze zad visely až do půli

stehen laloky svalstva a zvrásněné kůže. Pravá paže byla obrovská a neforemná, stejně jako obě nohy. Coby malý chlapec prodělal navíc úraz kyčlí, proto mohl chodit pouze o holi.

Rodiče Josepha Merricka, podobně jako později jeho zaměstnavatelé v oblodáriích, vysvětlovali zvědavcům tyto symptomy jako důsledek psychického traumatu, který prožila jeho matka v těhotenství, když ji v zábavním parku porazili sloni. Tento „koncept mateřského vtištění“ byl ve své době velmi populární a produkcím v panoptiku přidával samozřejmě nádech senzace.

Na rozdíl od vzpomínek doktora Trevese, který čtenářům zprostředkoval vyprávění o „všemi opuštěném sirotkovi“, vyrůstal Merrick jako dítě v úplné rodině a i přes fyzický handicap se mu dostalo školního vzdělání. V roce 1873 ale zemřela jeho matka a život s otcem a jeho novou ženou se stal pro chlapce peklem. Ve třinácti letech opustil školu a začal pracovat v nedaleké továrně na cigarety. Bohužel se ale postupně zhoršovala deformace jeho pravé ruky a spolu s ní mizela manuální zručnost. Svou práci přestal zvládat a z výroby musel odejít. Otec se pokusil zaměstnat ho alespoň ve svém podniku jako podomního obchodníka s galanterií, tento pokus však vzhledem k Josephovu zevnějšku skončil fiaskem. Rodina finančně strádala, otec svého syna, který nebyl schopný domů přinést žádné peníze, několikrát fyzicky napadl. Mladík proto opustil rodinu a žil několik let na ulici. Celkem čtyři roky poté strávil v chudobinci Union Workhouse, kde o něj bylo aspoň částečně postaráno, provázely ho ale všudypřítomné zděšené reakce při pohledu na jeho nezvyklý zjev.

VELKÉ PŘÁTELSTVÍ

Joseph Merrick pochopil, že jedinou možností, jak opustit chudobinec a začít pracovat, bude naopak své fyziognomie cíleně využít. Napsal tedy dopis kabaretnímu umělci Samu Torrovi a požádal ho o angažmá a kočovné vystupování. Nakonec se dostal až do populárního panoptika na East Endu. Psal se rok 1884 a „*napůl člověk, napůl slon*“ se stal hlavní atrakcí senzacechtivého Londýna. Nový místní princípal Tom Norman dostal strach, že vzhled Sloního muže je příliš hrůzný, a vystavoval ho proto už jen jako sólo exemplář v jednom prázdném obchodě na Whitechapel Road.

A právě v této ulici se nacházela také Londýnská královská nemocnice, kde mladý zaměstnanec Reginald Tuckett zaniceně vyprávěl o hrůzně podiváně svému nadřízenému, chirurgovi Fredericku Trevesovi. Ten poté, co se sám přesvědčil o anatomických zvláštnostech nebožáka, požádal majitele atrakce, aby mohl Merricka podrobněji popsat a představit kolegům na schůzi Londýnské patologické společnosti. Nebylo ale jednoduché ho do nemocnice dostat bez velké pozornosti. Proto mu Treves našel převlek, dlouhý černý plášť a kápi, ve které i tak budil hrůzu.

Po představení na konziliu se Merrick musel vrátit ke svému zaměstnavateli, obchod však zanedlouho zavřeli kvůli zásahu policie a Sloní muž se vydal na turné po kontinentu,

protože zbytek Evropy se zdál pro podnikání tohoto typu liberálnější. V Bruselu byl ale hned po příjezdu okraden novým manažerem a zůstala mu pouze zpáteční jízdenka do Londýna. Vydal se tedy na neradostnou pout', sám, lynčovaný davy, bez prostředků a jídla. Po příjezdu do vlasti ho před napadením zděšenými kolemjdoucími zachránila policie, nemohli z něj dostat ani slovo, v kapse však objevili vizitku Dr. Trevese.

Tak se cesty obou hrdinů střetly podruhé a už definitivně. Treves zařídil Merrickovi pokoj v Královské nemocnici a začal se o něj starat. Domníval se nejprve, že je Merrick imbecilní, teprve později se přesvědčil o tom, že je to vysoce inteligentní a citově založený člověk, a naplno si začal uvědomovat hrůznost jeho tragédie. Příběh Merricka představil veřejnosti v novinách, prosil totiž o finanční prostředky na jeho pobyt v nemocnici.

Rázem se tak ze Sloního muže stala nová hvězda, tentokrát zajímavý případ pro londýnskou smetanku. Mladému muži se v pokoji hromadily dárky od šlechticů a hereček, navštěvovali ho aristokraté, každý se chtěl s tímto zvláštním člověkem setkat. Merrick žil své šťastné dny, hodně četl, debatoval o umění, navštívil divadlo. S doktorem Trevesem se stali přáteli.

I přes skvělou péči se však jeho zdraví zhoršovalo. Joseph Merrick zemřel v roce 1890 v sedmadvaceti letech ve spánku. Celý život musel spát vsedě, skrčený a podepřený mnoha polštáři. Jeho největším přáním ale bylo žít jako jiní lidé. Možná i proto jednoho večera pokojně ulehl na záda. A váha jeho hlavy mu zřejmě zlomila vaz.

SLONÍ MUŽ V DIVADLE

Příběh Josepha Merricka se brzy dostal na pole umění. Už v roce 1923 ho popsal sám doktor Treves v knize *Sloní muž a další vzpomínky*. Obrovskou popularitu získala hra *Sloní muž* od Bernarda Pomerance, která vyhrála v roce 1979 cenu Tony. V londýnském nastudování zazářil v titulní roli David Bowie. V roce 1980 následoval veleúspěšný stejnojmenný film Davida Lynche s Johnem Hurtem a Anthony Hopkinsem. U nás jsme měli možnost vidět postavu Johna Merricka v roce 2002 v pražské Státní opeře v díle francouzského skladatele Laurenta Petitgirarda *Joseph Merrick zvaný Sloní muž* a v roce 2006 v HaDivadle v inscenaci Luboše Baláka *Život a dobrodružství Josepha C. Merricka – Sloního muže*.

Nyní jeho osud zpracoval dramatik a režisér David Drábek. Společně s hudebním skladatelem Darkem Králem a textařem Tomášem Belkem představí „muzikál ohavné krásy“ *Elefantazie*, v hlavních rolích s Tomášem Havlínkem (Merrickem) a Tomášem Klusem (Trevesem). Přijďte si tak spolu s námi znovu připomenout výjimečný osud Josepha Merricka a najít krásu všech dokonalých duší v nedokonalých tělech.

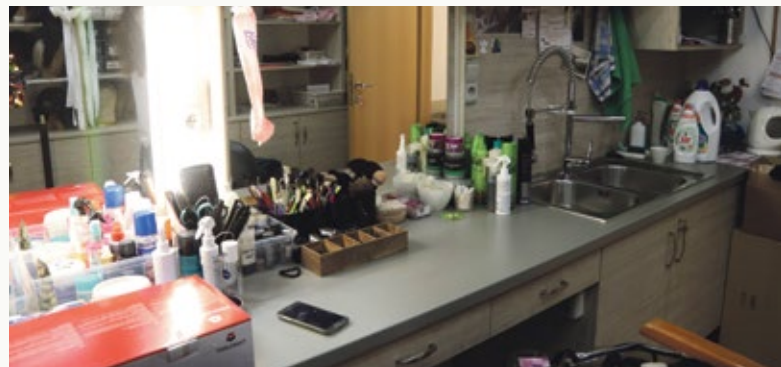
JANA SLOUKOVÁ
autorka je šéfdramaturgyně Městských divadel
pražských

LEDEN—ÚNOR 2020

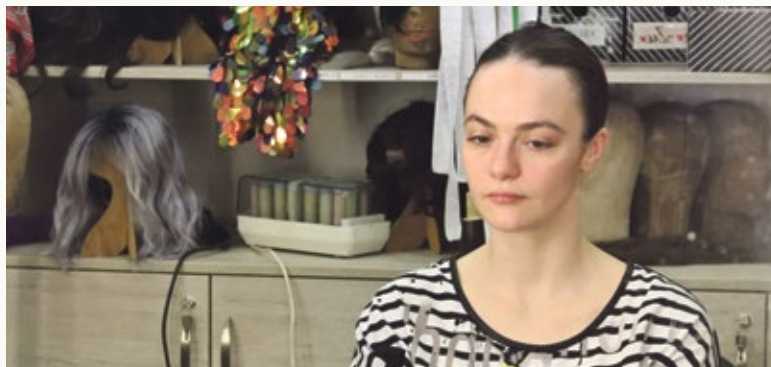
Návrhy kostýmů Simony Rybákové

DIVADELNÍ PROMĚNA PETRY TENOROVÉ ANEB JAK SE STÁT DÍVKOU Z TITULNÍ STRÁNKY

Místo činu – maskérna divadla ABC

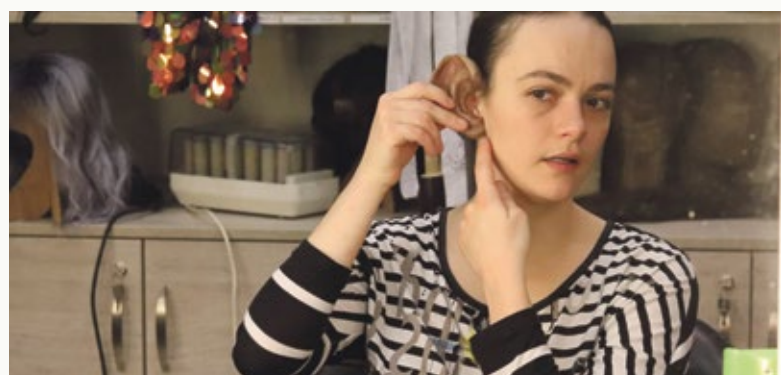
Petra Tenorová nenalíčená a odevzdaná

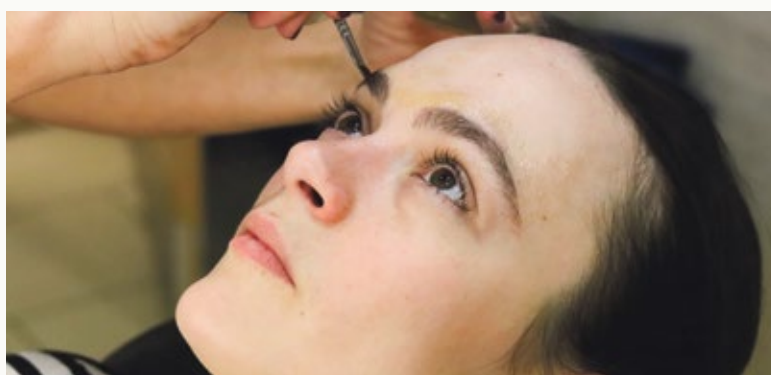
Vousy pro Samiru jsou již nachystány

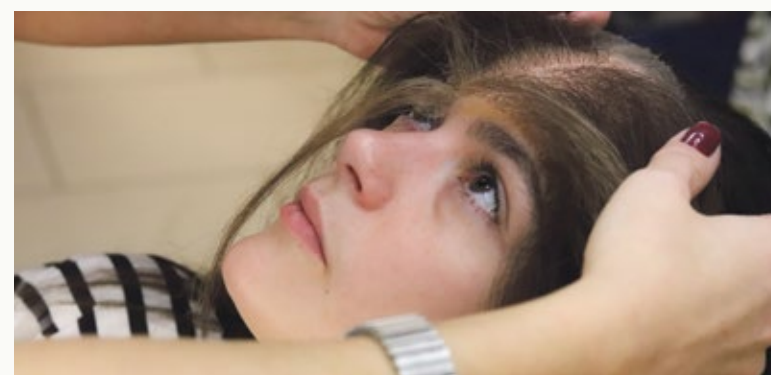
A také ouška, která připomínají psí delikatesu

Zde by ještě Petra mohla hrát elfí princeznu

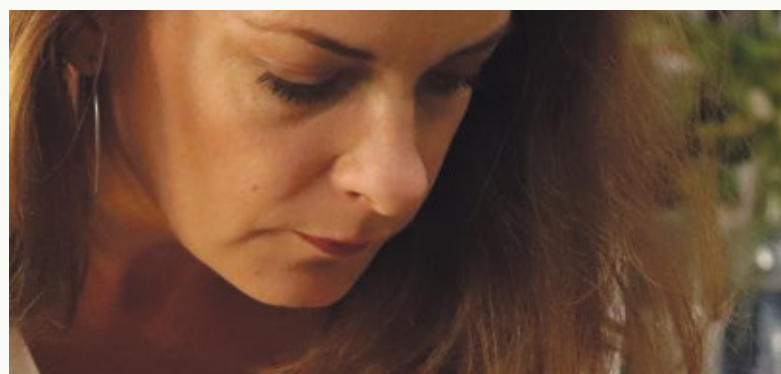
Ale bude hrát v *Elefantazii*, a proto jí maskérka nanáší první vrstvy lepidla

A také kousající ochlupení, které bude mít po celé představení

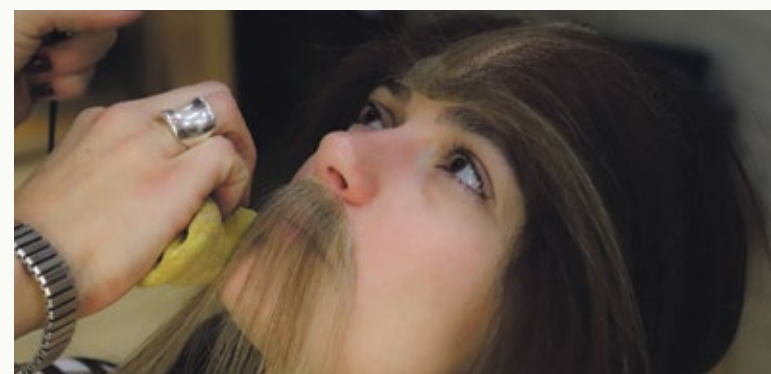
Petra podle vlastních slov lituje, že se lépe neučila

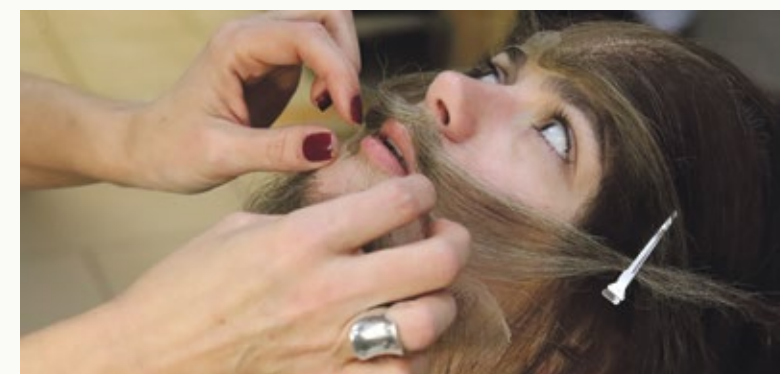
Maskérka Eva Hrušková

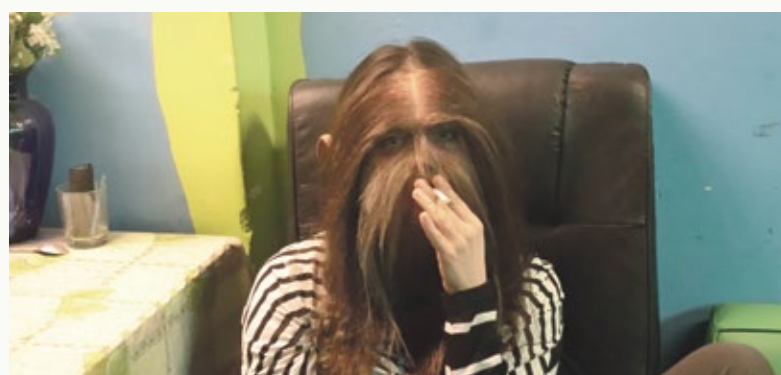
Vousy jsou základ, snad se přes ně dá i zpívat

Eva podotýká, že ani herci nemají rádi, když jim lepí vousy

Tyto jsou ovšem ohromné

Namaskovaná Petra v kuřárně zkouší, zda jsou její vousy ohnivzdorné

A na vlastní kůži na ulici zakouší, jaké to je být „jiná“

S produkční Anetou Nádvoříkovou a kolegyní Sárrou Affašovou, která bude hrát Kasturbu Gándhíovou

Petra se skrývá za kouřovými skly vozu, jedeme fotit titulní stranu *Moderního divadla*

FOTO: ANNA ČERNÁ
TEXT: LENKA DOMBOVSKÁ

DOUFÁM V OBLEVU

S TOMÁŠEM KLUSEM JSME K ROZHOVORU ZAVÍTALI NA NAŠI ALMU MATER. NENÍ PROTO DIVU, ŽE DOŠLO NEJEN NA POVÍDÁNÍ O ZKOUŠENÍ *ELEFANTAZIE*, ALE TAKÉ NA VZPOMÍNÁNÍ NA LÉTA STUDENTSKÁ. NA DOBU, KDY JSME TU SPOLU V NEKONEČNÝCH HOVORECH PÁBILI O DIVADLU A SVĚTU A PŘEDSTAVOVALI SI NAŠE BUDOUCÍ UMĚLECKÉ CESTY. ŽE SE NÁM NA DLOUHOU DOBU ROZEJDOU A NAKONEC OBLOUKEM PROTNOU V MĚSTSKÝCH DIVADLECH PRAŽSKÝCH, TO JSME TEHDY NETUŠILI ANI V NEJDIVOČEJŠÍCH PŘEDSTAVÁCH...

Sedíme v kavárně DAMU, takže první otázka musí jít do minulosti. Co pro tebe tahle škola znamenala, jak na ni vzpomínáš?
Vždycky, když sem vejdu, vyvolá to ve mně až „mateřský“ cit, jako bych se vracel domů. A to beze všeho patosu. Tím, že tu člověk tráví často čtyřiadvacet hodin denně, má pocit, že zná každý kout, a má tendenci oslovovat všechny jmény, i když tu jsou už jiní lidé. DAMU byla pumou, která do vás vletí a naprosto destruuje všechno kolem. Bylo to pro mě šťastných pět let a jsem vděčný, že přes všechny peripetie jsem byl nakonec přijat a poté na téhle škole udržen. K tomuhle intenzivnímu divadelnímu světu patří ale i spousta konfliktů a konfrontací. Ono je vůbec legrační studovat herectví – učíš se hrát si, ale takovou „vztahovou politiku“ se na žádné jiné škole nenaučíš. Miluju to tady. Miluju a nenávidím. Odi et amo. Určitě bych bez DAMU byl, ale nebyl bych to já. Třeba tady v kavárně vznikla minimálně jedna moje deska. U decky...

Kdo v té době byli pro tebe klíčoví divadelní lidé?
Rozhodně všichni spolužáci. Trio jsme ale tvořili především s Májou Štípkovou a Ivanem Luptákem. A největším středobodem byl Michal Pavlata, který mě hodně ovlivnil i v mém osobním životě, měl ke mně téměř otcovský vztah. Pak je to samozřejmě Jaroslava Adamová, se kterou jsem naopak sváděl velké boje. Trpěla ke mně silnými antipatiemi, protože měla pocit, že se divadlu nebudu nikdy věnovat naplno. To jí bylo nesympatické a dávala mi to najevo. Až ve třetáku jsme si spolu dali víno a porozuměli si v pohledu na to, jak má divadlo fungovat v rámci společnosti. Uznal jsem, že má pravdu, že velké divadlo nemám v tu chvíli právo dělat, protože mu nejsem zcela

odevzdán. A ona se smířila zase s tím, že se chci věnovat spíš autorskému divadlu, což se nakonec vlastně splnilo, protože moje dosud jediné zkoušení od školy bylo s Braněm Holíčkem ve Studiu Ypsilon. Dalším důležitým člověkem byla Eva Spoustová. Nejenže promlouvá hlasem Gedžitky, do které jsem byl celé dětství zamilovanéj, ale coby éterická duchovní bytost pomáhala „produšnit“ tu velkou racionalitu, která je všude vyžadovaná.

S čím ses ty jako herec nejvíc pral?
S konstantní součástí hereckého života a života umělce obecně – se sebevědomím. Že jsi odkázán na veřejné mínění, že se hodnotí, jaký jsi ve svém povolání, jak naplňuješ své poslání. To tě pořád drtí nejistotou. Je důležité najít si v okolí pilíře, se kterými můžete tyhle nejistoty sdílet a podporovat se v nich. A mně paradoxně v herectví nejvíc pomohlo, že se mi otevřely dveře někde jinde, přišlo písničkářství, hudba, a já se uvolnil. Od tohoto zlomu ve třetím ročníku jsem si herectví užíval mnohem víc.

Čím jsi absolvoval v DISKU?
Rackem, rolí Trigorina. Vlastně jsem tehdy tím Trigorinem byl, prostřednictvím této inscenace jsem si vyřešil určité životní etapy. Nabilo mě to tak, že jsem napsal desku *Racek*, která mi pomohla v osobním i profesním životě. Tohle divadlo umí, že vtáhne a nepustí, dokud prostě není hotovo.

Pamatuješ si ještě, co se ti honilo hlavou, když přišla nabídka hostovat v *Elefantazi*? Váhal jsi dlouho?
Váhal jsem, a to vím přesně, něco přes třiadvacet vteřin – tak dlouho trvá intro k jedné mojí oblíbené písničce, která právě hrála, když jsem se tu nabídku dozvěděl. Bylo to v době, kdy se moje žena Tamara stala ambasádorkou Treacher Collinsova syndromu. V projektu celosvětové kampaně se tato společnost snaží otevírat téma jinakosti tváří. Sdružují lidi s deformacemi obličeje a snaží se upozorňovat na to, jak neumíme k odlišnostem přistupovat. Tamara se nechala naším kamarádem maskérem na čtyřiadvacet hodin nalíčit do podoby člověka s tímto syndromem a strávila tak běžný den. Nikdy v životě jsem ji neviděl takhle zničenou, proplakala celou noc. Takže když jsem se uprostřed toho dozvěděl, že bych mohl hrát v inscenaci s takovým tématem, bylo mé rozhodnutí jasné. Navíc mám moc rád Davida Drábka. Miluju tyhle „ufony“, kteří se nežínýrují silná témata diktovat s humorem, nadhledem, ale bez toho, aby je zbavili hloubky. A moc

mě těší, že se mi potvrdily tamtamy o tom, že David je člověk, se kterým pobývat je harmonie. Pro někoho to možná není to správné slovo, ale pro mě ano. Ve spojení s Darkem Králem je to tedy kontroverzní harmonie, protože oba mají specifický humor, který někoho může odrovnat a vytrhnout z komfortní zóny. Odzbrojují lidi výstředností humoru. A to mám rád.

V inscenaci hraješ postavu Doktora Fredericka Trevese. Můžeš ho představit?
Páteř inscenace je tvořená posledními pěti lety života Josepha Merricka – Sloního muže. Už to samo o sobě je silné téma. Člověk, který žije skoro pětadvacet let v samotě, ponížení a bolesti, všichni si o něm myslí, že nic necítí. Ale on samozřejmě cítí úplně všechno, navíc je to velmi inteligentní člověk. Pak se mu zjeví anděl v podobě tohohle fousatého chlápka, který má pocit, že objevil něco, čím si může udělat jméno, ale tím zachránil Merrickovi život. A Merrick vlastně zachránil život jemu. V poznámkách reálného doktora Trevese to není možná úplně patrné, ale v naší inscenaci obrátí Merrick Trevesovi život a hodnoty naruby. To se může stát každému z nás. Každý den můžeš potkat někoho, třeba s Treacher Collinsovým syndromem, a zjistit, jak hluboký a krásný člověk to je.

Ve filmu Davida Lynche se Doktor Treves v podání Anthonyho Hopkinse při takovém poznání dokonce rozpláče.
I u nás je vztah Trevese s Merrickem pojmenovaný velmi něžně – chlapsky a přitom hmatatelně. Doufám, a snad by k tomu mohla přispět i naše inscenace, v oblevu mužských srdcí. Hra je ted' na našich kopačkách, musíme jako společnost udělat vstřícný krok vůči emocím a uznat, že my muži jsme taky citlivé bytosti. A že citu nevadí ani sarkasmus a humor.

Znal jsi předtím příběh Sloního muže? Překvapilo tě něco při společném zkoumání jeho života a života v obludáriu?
Terminus technicus sloní muž jsem znal. Jsem často skeptický vůči společnosti, vůči tomu, jak se k sobě chováme a vzdalujeme se prostřednictvím sociálních sítí jeden druhému, takže bylo skvělé vidět, jak obrovský kus cesty jsme urazili směrem k toleranci. Jak zlým způsobem se společnost na konci devatenáctého století chovala k lidem, kteří byli jiní. A ostatně u nás se ještě za socialismu odlišní lidé zavírali do ústavů a dělalo se, že tady nejsou.

Jaký je herecký návrat po několika letech? Měl jsi z něj trému?
Měl. Měl jsem trému hereckou a také přiznávám, že jsem měl strach z předsudků vůči své osobě, se kterými se občas setkávám. Ale vše je harmonické. Lidi kolem jsou ohromně inspirativní. Každý je úplně jiný, ale z nikoho nečpí to, co mě občas mrzí na lidech z branže, kteří svoji práci dělají dlouho, není tu rutina. Lidi tu dýchají pro tento muzikál. Zdravý entuziasmus mám rád. Jsem zkrátka nadšený z hereckých kolegů. Jsou strašně talentovaní, moc mě baví sledovat, jak na svých rolích pracují, jak je vybarvují a příběhy před námi ožívají. Rád při zkouškách sedím v hledišti a dívám se na scény, ve kterých nejsem, brečím, směju se...

Divadlo, hudba, psaní písniček... Co bude dál? Máš nějakou metu?
Mám už dlouho sen. Přál bych si napsat knížku. Knihy miluju, považuju je za vítězství

člověka nad časem. Ale je to jiná a náročnější disciplína než psaní písniček. Nejvíc bych si přál podat komplexní zprávu o životě, jak ho cítím, o době, kterou prožívám a kterou považuju za zlomovou. Jsme totiž generace, která předává štafetu, která se buď stane horkým kolíkem, co shoří napadrt', anebo přežijeme. Taky souhlasím s Dalajlámou a papežem Františkem v tom, že je potřeba postavit most mezi mladou a starou generací, propojit sílu a moudrost. To jsou úkoly pro nás a myslím, že umění je pro to skvělá forma. Vlastně mě vždycky fascinoval Wagnerův Gesamtkunstwerk. Líbilo by se mi udělat komplexní dílo, kde se vše potká. Ale to je zatím hudba budoucnosti.

JANA SLOUKOVÁ
autorka je šéfdramaturgyně Městských divadel pražských

Tomáš Klus jako Dr. Frederick Treves

FOTO: PATRIK BOREKÝ

MUŽSKÝCH SRDCÍ

PETR ERBES

PETR ERBES (*1991)
VYSTUDOVAL OBOR MULTIMEDIÁLNÍ TECHNOLOGIE NA ČVUT A POTÉ REŽII A DRAMATURGII NA KATEDŘE ALTERNATIVNÍHO A LOUČKOVÉHO DIVADLA DAMU. ZABÝVÁ SE MIMO JINÉ AKTIVNÍ ROLÍ DIVÁKŮ A STRUKTURAMI HRŮ. JE SPOLUAUTOREM INSCENACÍ *VLADAŘ V DIVADLE KOMEDIE*, *VRAŽDA KRÁLE GONZAGA V DEJICKÉM DIVADLE*, *CHYBA V PROSTORU JATKA78*, *ZEMSKÝ RÁJ TO NA DOHLED?* V NÁRODNÍM DIVADLE BRNO A DALŠÍCH. SPOLUPRACOVAL S JIŘÍM HAVELKOU NA INSCENACI *DNES VEČER NEHRÁME VE SLOVENSKÉM NÁRODNÍM DIVADLE* A SE SKUPINOU 8LIDÍ VYTVOŘIL PROJEKT *SAMETOVÁ SIMULACE: FEDERÁL*. JE AUTOREM DRAMATICKÝCH TEXTŮ, NAPŘ. *TŘI SMRTI MARTINA ŠMÍDA*. MEZI JEHO PROJEKTY PŘESAHUJÍCÍ BĚŽNÝ RÁMEC DIVADLA PATŘÍ KARETNÍ HRA *LEGIONÁŘEK*, INTERAKTIVNÍ STŮL *NAD ZBOROVSKOU PLÁNÍ* NEBO PROJEKT *MONTOVNA* UVEDENÝ V RÁMCÍ FESTIVALU 4+4 DNY V POHYBU. JE ČLEMEM SKUPINY 8LIDÍ A ZAKLADATELEM HERNÍHO STUDIA *PALACKY GAMES*.

Co všechno se skrývá pod dlouhým názvem inscenace *Prodaná nevěsta na prknech Prozatímního, Stavovského a Národního divadla v letech 1868 až 2020?* Pod tím názvem se skrývá sen o českém divadle a současně situace, které s sebou tento sen přináší těm, kteří si ho nechali zdát.

Proč jste se rozhodli inscenaci přenést ze školní scény DISK do divadla Komédie a dále ji hrát? Protože ji máme rádi a chceme, aby se hrála dál. Zároveň jsme s *Prodankou* vyjeli na několik festivalů mimo Prahu a přišlo nám, že by mohlo být zajímavé ji ještě přesunem do Komédie dostat mezi jiné publikum.

Kdy jste naposledy viděl *Prodanou nevěstu*? Během zkoušení jsem viděl několik záznamů. Na živo v divadle jsem *Prodanku* neviděl nikdy. Alespoň si na takový zážitek nevzpomínám.

Oba jste podepsáni pod režii i dramaturgií. Jak jste si při přípravě scénáře a poté během zkoušení rozdělili role? Role si nijak nedělíme, ve dvou to není problém.

Sám hrajete v představení *Press Paradox*, které lze chápat jako varování před ruskou zahraniční politikou, nejste také politicky zaprodaný? V pravém smyslu slova asi zaprodaný nejsem, protože nás za vznik inscenace právě s tímhle tématem nikdo nezapltil, ani nás k němu jinak nevybízel. Teze, že Rusko je zlé, je divadelně docela nezajímavá, pro nás byl mnohem podstatnější jakýsi

metadivadelní kořen Babčenkova příběhu. Příběhu o tom, že novinář (neherec) je nucený hrát vlastní smrt, se kterou se divadelně snažíme vypořádat my, studenti režie, dramaturgie a scénografie – neherci. U *Press Paradoxu* jsem si uvědomil, jak je v případě politického divadla zásadní kontext, ve kterém se představení odehrává. Jednu reprízu jsme hráli ve škole u Karlových Varů, kam nějakým nedopatřením přišlo podstatně mladší publikum, než bylo domluvené (místo maturitních ročníků přišli i žáci z primy a sekundy). Navíc prostředí auly, kde jsme hráli, dalo některým scénám rámec školní přednášky, v níž není prostor pro otázky. Naprosto chyběla společná plocha, od které bychom se mohli odrazit ke společnému dialogu. Tehdy jsem si připadal jako nějaký kazatel, jenž hučí dětem do hlavy neurčité pravdy o prohnilém Kremlu.

Proč jste se rozhodl stát hercem? Protože to je přča. Ale já nejsem herec.

Kdo je pro vás vzorem morálního herce? Každý, kdo nerezignuje. Netroufám si napsat jedno jméno. Rezignace není nevratná.

Je morální odsuzovat nemorálního člověka? Nevím. Chtěl bych odpovědět, že to je špatné a povýšené a zbytečné, ale pokud bych měl být upřímný, tak to často dělám. Často odsuzuji lidi, jejichž jednání považuji za nemorální. Možná je na tom nemorální a povýšenecké to zobecnění určitého jednání („tento člověk lže a chová se agresivně“) na charakter jeho osobnosti („tento člověk je zmrď“). Nevím. Nechci být moralista, nesnáším to. Ale ty situace mě zajímají.

FOTO: NINA JACQUES

Kdy jste se naposledy zaprodal? Občas přemýšlím o tom, jak jsem se ještě během školy zaprodal divadelnímu systému. Přemýšlím, jestli během několika inscenací za rok může tvorba ještě vycházet z nějaké vnitřní potřeby. Jestli se tomu vnitřnímu pocitu neobrušují hrany tím systémem. A jestli paradoxně možnost dělat divadlo nevede k umenšování mé osobní angažovanosti mimo něj. Trochu se mi zdálo, že během víkendu kolem 17. listopadu měla celá „kulturní obec“ kolem mě tolik práce s vytvářením různých akcí, že k přemýšlení o jiné formě vyjádření už nezbyl čas. Možná kdybych sám nebyl placený za inscenování svého textu o smyšlené smrti Martina Šmída, tak bych šel třeba někoho vyhazovat z okna, křičet nebo házet kameny. Ale jsem zaprodaný, čímž jsou meze mého občanského postoje normalizovány do divadelního tvaru. A snad je to tak dobře.

Za kolik byste napsal scénář k reklamě? Záleží k jaké reklamě. Kdybych měl vtipný nápad, tak bych to možná udělal a třeba bych nebyl ani moc drahý. Nabídky čekám na e-mailu, kde se můžeme bavit konkrétně.

Držel byste minutu ticha za Karla Gotta? Z osobní iniciativy ne. Ale pokud bych se dostal do situace, kdy by za něj drželo minutu ticha třeba celé divadlo, tak bych pravděpodobně byl taky zticha. Mám sklon jít s davem, ale bojuju s ním.

BORIS JEDINÁK

BORIS JEDINÁK (*1995)
V ROCE 2017 ABSOLVOVAL BAKALÁŘSKÉ STUDIUM REŽIE-DRAMATURGIE NA KATEDŘE ALTERNATIVNÍHO A LOUČKOVÉHO DIVADLA DAMU V ROČNÍKU JIŘÍHO HAVELKY A NYNÍ POKRAČUJE V MAGISTERSKÉM STUDIU OBORU DRAMATURGIE. JAKO AUTOR A DRAMATURG SE PODÍLEL NA INSCENACÍCH V DIVADLE DISK, DIVADLE NA ZÁBRADLÍ, MINORU, NOD, STARÉ ARÉNE V OSTRAVĚ A ČINOHERNÍM STUDIU V ÚSTÍ NAD LABEM. LÁKAJÍ HO DIVADELNÍ TVARY NA POMEZÍ INSCENACE, HRŮ A INSTALACE, KTERÉ ZKOUMAJÍ PARTICIPACI DIVÁKA: *FATE AND REMOTE CONTROL* (PQ 2015), *CAN YOU SEE IT?* (FESTIWAL NOWEJ SCENOGRAFII 2015), *TOURING TURING* (KALD DAMU 2017) A *EXPEDICE* (KRUTÝ KRTEK, 2018). JE ČLEN SKUPINY 8LIDÍ. VEDLE DIVADELNÍ TVORBY SPOLUPRACOVAL NA DVOU VÝSTAVÁCH POŘÁDANÝCH ÚSTAVEM PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ A JE SPOLUAUTOREM STOLNÍ HRŮ *LEGIONÁŘEK*.

Co všechno se skrývá pod dlouhým názvem inscenace *Prodaná nevěsta na prknech Prozatímního, Stavovského a Národního divadla v letech 1868 až 2020?* Skrývá se za ním inscenace, jež je trochu takovým strojem času, kterým se divákům zpřítomňuje minulost českého národa. Inscenování *Prodané nevěsty* Bedřicha Smetany prochází českými dějinami takřka beze změn, vždy nám ukazovalo malovaný obrázek českého venkova, který byl blíže spíš nějakému snu než realitě. A v mnoha krizových situacích se národ do tohoto malovaného světa utíkal schovat.

Co stálo na začátku této inscenace? S Petrem nás už dlouho zajímá národní obrození a jeho odraz v současném vnímání toho, co znamená „národ“ a jaký národ vlastně jsme. Narazili jsme na událost z roku 1920, kdy krátce po založení republiky, v situaci vyhocených česko-německých vztahů, sólisté Národního divadla „dobili“ z rukou německých herců Stavovské divadlo, herce z něj vyhnali a ještě ten samý večer v něm zahráli *Prodanou nevěstu*. Pak jsme šli po stopách *Prodané nevěsty* a sledovali, v jakých momentech se na repertoáru Národního divadla objevovala. Z toho nám vyšly základní dějinné situace, které se snažíme v inscenaci reflektovat.

Kdy jste naposledy viděl *Prodanou nevěstu*? Bylo mi osm let. Hrála se na Divoké Šárce. Vydržel jsem tak první třetinu a pak jsem začal dělat scény, takže jsme šli zas domů.

Oba jste podepsáni pod režii i dramaturgií. Jak jste si při přípravě scénáře a poté během zkoušení rozdělili role? Při přípravě konceptu i při zkoušení jsme pracovali jako tandem. Společně jsme prováděli rešerše, dlouho se bavili o tom, co si na jevišti představujeme. Na počátku zkoušení jsme namísto pevného scénáře měli řadu dobových textů, dokumentů, prohlášení, ze kterých jsme vycházeli při improvizacích. Vedle toho jsme vycházeli i z herců samotných. Mnoho zkoušek jsme diskutovali, jestli se někdy cítili být zaprodaní, jestli vnímají herectví i jako určitou službu společnosti. Autorství je tedy v naší *Prodance* rozpuštěné do všech složek. Režijní práci jsme s Petrem zvládali společně nebo jsme si ji v posledních, hektických dnech intuitivně předávali. Kdo měl nápad na řešení nějakého problému, vzal si slovo.

Sám hrajete v představení *Press Paradox*, které lze chápat jako varování před ruskou zahraniční politikou, nejste také politicky zaprodaný? Zaujímat nějaký postoj a zastávat ho na jevišti ještě není zaprodání. Zaprodal bych se, kdybych měl osobně reprezentovat něco, s čím nesouhlasím, rezignovat na své přesvědčení. Inscenaci *Press Paradox* jsme ale vytvořili se skupinou 8lidí (složené z režisérů, dramaturgů a scenografů, všichni v inscenaci i hrajeme) s vědomím toho, že můžeme někdy působit apelativně.

Proč jste se rozhodl stát hercem? Divadlo zatím znám spíš ze strany těch, co si něco vymyslí a pak na jeviště pošlou herce,

aby to při každé repríze znovu, jakoby poprvé, vytvářeli. Proto mě vždycky ohromně baví si role prohodit a zažít tenhle kontakt s diváky „tělo na tělo“. Je to jiný způsob komunikace. Jako kdybyste byli vrženi do cizí země, učili se za pochodu cizí jazyk a najednou se umíte dorozumět.

Kdo je pro vás vzorem morálního herce? Sára Arnstein a Jirka Šimek. Společně tvoří skupinu Ufftenživot, která se pohybuje na nezávislé scéně. Vedle toho začínají být vidět i v kamenných divadlech a na filmových plátnech a krom herecké práce pořádají různé workshopy i pro dětské diváky. Do toho jsou aktivní občané a rodiče. Umělecky se oba pohybují na velmi širokém spektru hereckého vyjádření. Představují inspirativní spojkou uměleckého světa s širokou veřejností. Jejich způsob vnímání divadla jako média, které dokáže diváky spojoval a zároveň brát každého jednoho diváka jako individualitu s vlastním kritickým uvažováním, je mi moc sympatický.

Je morální odsuzovat nemorálního člověka? Je to nuda. Pokud říkám o někom, že je nemorální, a zároveň všichni vědí, že to tak je, nepřináším nic nového. Zajímavější je hledat důvod, proč morálka selhala. Zobrazit proces, ne pouze výsledný stav.

Kdy jste se naposledy zaprodal? Když mi bylo sedmnáct, dostal jsem nabídku na brigádu na festivalu Hradu.cz. Což samo o sobě je problematické... Šlo o práci ve stánku vydavatelství Empresa Media, které vlastní Jaromír Soukup. (Tehdy jsem se o společenské dění příliš nezajímal. Víím, neznalost neomlouvá...) Úkolem bylo jednak rozdávat časopisy a jednak nabízet účastníkům festivalu možnost nechat se vyfotit na „titulní stranu časopisu“. Šlo o fotografii se šablonou, která vypadala jako titulní strana časopisu *Týden*. Když se vyfotili, nechali ve stánku svou e-mailovou adresu, abychom jim mohli fotografii zaslat. Až v průběhu brigády jsem pochopil, že tímhle způsobem získává vydavatelství kontakty pro rozeslání předplatného. Strávil jsem tam jeden den, vydělal jsem si 2600,-.

Za kolik byste napsal scénář k reklamě? Za scénář k reklamě pro korporátní firmu, která by běžela na komerční televizi a zároveň na internetu, bych si řekl 70 000,-. (Popravdě teď píšu cifru dost intuitivně. Nemám přesnou představu, jaké peníze se točí v téhle oblasti.)

Držel byste minutu ticha za Karla Gotta? Držel. Upřímně, pokud bych byl účastníkem toho, jak někdo rozlícený smrtí Karla Gotta vyzve všechny přítomné k minutě ticha, vím, že bych mu v tom nebránil a ani se nepokusil pietu nějak kazit. Míchel bych. Karel Gott není natolik kontroverzní postava, aby ve mně probouzel vášně. Je mi ale líto, že stejnou pozornost nemělo úmrtí Vlasty Chramostové, která je mnohem hlubší a v důsledku myslím i důležitější osobností pro českou společnost.

Inscenace Prodaná nevěsta na prknech Prozatímního, Stavovského a Národního divadla v letech 1868 až 2020 tematizuje také „zaprodanost herce“

HEREC NESMÍ BÝT LOUTKOU

DĚJIN, MÓDY ANI POPULARITY

FOTO: ANNA BENHÁKOVÁ

Jen sotva existuje jiný obor lidské činnosti, jenž by se tolik zaobíral morálkou, jako divadlo. Takový dojem – řekněme rovnou, že nepravdivý – lze získat na základě diskuzí po představeních a rozhovorů, jež dávají divadelníci novinářům. Tvrzení v úvodu se ovšem zdá logické – vždyť právě na jevišti se osvědčují charaktery, zakouší se důsledky jednání, tepe se společnost. Kritika morálky je s divadlem spojena už od jeho počátku a vedla starořeckého filozofa Platóna, aby drama vyloučil ze svého rozvrhu spravedlivé obce. Jaký asi bude herec, který se učí chápat a zakoušet pocity zlého člověka? Ovšemže mravní cit jeho i divákův vybledne, odpovídá Platón. Co ale činit, abychom nepodlehli takovému defétismu? Jak zachránit herce před nástrahami jeho vlastní profese?

Ideál, k němuž je žádoucím v daném oboru směřovat, vymezuje profesní etika. Nejčastěji v podobě normy, jako je Hippokratova přísaha nebo kodex Mezinárodní federace novinářů. Existuje ale něco takového v hereckém oboru? Například v anglofonním světě populární etický kodex, jenž v roce 1945 údajně sepsala americká herečka Kathleen Freemanová pro soubor The Circle Players, se zabývá převážně povinnostmi zaměstnance divadla. Najdeme v něm výzvy k dochvilnosti („*Nikdy nezmeškám vystoupení ani zkoušku!*“), k úctě ke kolegům („*Produkce je kolektivní úsilí vyžadující moji nejvyšší spolupráci!*“) a k divákům („*Vždy respektuj publikum!*“). Herec také nemá svádět své chyby na druhé, má se sklonit před autoritou hry a přijímat kritiku.

Ač nejde o obecně uznávanou normu, může leccos napovědět o části hereckých hodnot, jež se týkají řemesla. Ale nepodává žádnou indicii k rozhodnutím o tom, zda má

herec být nezávislý, nebo angažovaný. Jestli záleží na tom, jaký je ve svém soukromém životě, či nikoliv. Zda je morální propůjčit svůj talent bezduché komerci a může vystupovat v televizi jako prodejce mixérů či vysavačů. S nadsázkou řečeno – podle tohoto mravního minima herec, jenž má uklizeno ve své šatně a ctí ferman a režiséra, si může ve volném čase dělat, co chce. Ale je tomu opravdu tak?

KAPITÁL CELEBRITY

V divadelní literatuře zjistíme, že většina autorit pojímala herectví nikoliv jako prosté zaměstnání, ale spíše povolání. Už od *Hereckého paradoxu* Denise Diderota z konce 18. století víme, že osoba herce je vždy problematická. Osvícenský filozof požadoval po profesionálovi, aby odložil vlastní pocity a plně se věnoval přípravě na roli. Jeho úkolem není přinášet divákům slzy své, ale ty, jež roní postava. Role a kdo ji zastává, jsou odlišné identity. Profesionálita pak spočívá ve schopnosti zapudit v sobě vlastní touhy, traumata a potřeby a nahradit je plně iluzí postavy, již herec ztvárňuje.

Pozdější obrat k prožívání jako metodě herecké práce, jež najdeme třeba u K. S. Stanislavského, tuto povinnost neruší, ale naopak rozvíjí. Vlivný ruský divadelník, jehož myšlenky formovaly generace umělců, ve svých instrukcích hercům trval na disciplíně, která rozhodně není omezena zdmi instituce. „*Pěstujte v sobě nezbytnou sebekontrolu, etiku a disciplínu veřejného služebníka předurčeného přinášet světu poselství, jež je čisté, povznášející a užlechtilé,*“ napsal s douškou, že uvolní se může umělec jen za zavřenými dveřmi v kruhu svých nejbližších.

Hereckých metod je nespočet a zřejmě již jen sotva může vzniknout nějaká nová a převratná. Každá pracuje s vědomím, že není jedno, s čím herec na jevišti přichází a jak se chová mimo roli. Jednak totiž utváří svoji osobnost jako materiál, s nímž při tvorbě rolí pracuje, jednak je svojí známostí či popularitou schopen ovlivnit druhé lidi. V tom prvním případě slyšíme ozvuky platonské kritiky umění, do druhého se promítá „kapitál celebrity“. Tímto pojmem dánský sociolog komunikace Olivier Driessens označuje fakt, že známá osobnost je miláčkem médií i publika, a proto její postoje ve společnosti rezonují. Záleží jen na herci, jak tento svůj kapitál investuje. Zda se nechá platit obchodní značkou a na svém Instagramu bude propagovat zubní pastu, anebo jestli se rozhodne šířit dobro, ať už si pod tím představuje cokoli – jógou počínaje a podporou politického hnutí konče.

Kapitál celebrity některé herce dokonce vynesl do politické funkce. Vzpomeňme jen Ronalda Reagana, Arnolda Schwarzeneggera či z poslední doby Volodymyra Zelenského. Popularita pomohla i protiválečné a později ekologické aktivistce Jane Fondové, ambasadorce Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky Angelině Jolie nebo Leonardu DiCapriovi, který v roce 1998 založil nadaci na záchranu divočiny.

BANALITA ZLA

Rozdíl mezi profesionálem a amatérem tkví v závazku a zodpovědnosti. Americká filozofka Daryl Koehnová ve svých textech vysvětluje, že profesionálita pochází z latinského *professio*, což znamená „*veřejně prohlášení*“. A tak lékař veřejně vyhláší, např. složením slibu při promoci, že bude společnosti poskytovat určité dobro – léčit. Jde o jednostranný akt, jenž vychází z jeho svědomí a zavazuje jej naplňovat to, co slíbil. Žádný profesionál tedy nemůže být podoben Dr. Jekyllu a jeho zlému alter egu, panu Hydovi. Z toho, kým jsme jako lidské bytosti, totiž vychází naše mravní vůle, již ručíme za naše činy. Tato integrita spojuje soukromou a veřejnou část našich individualit. A tak lékař musí pomoci druhému, i když má volno, a novinář nesmí ani po opuštění redakce činit nic, co by narušilo jeho důvěryhodnost. Všichni profesionálové rovněž mají v různé míře možnost odmítnout činit, co není v souladu s jejich niterným přesvědčením. Důstojnost profese by neměla být snižována přijetím úkolu, jenž s ní není slučitelný nebo poškozuje její dobré jméno.

Pokud tedy má herec ručit za svoje rozhodnutí být profesionálem, nesmí být loutkou dějin, módy ani popularity a musí plně stát za svými postoji. Josef Šafařík, jenž ovlivnil řadu českých umělců, jako byli Josef Topol, Václav Havel nebo Jiří Kuběna, používal pro označení takového způsobu existence slovo *ručitel*. „*Jediné, čím nelze otřást, nejsou důvody, nýbrž osobní záruka, stvrzení pravdy životem i smrtí.*“ Ten, kdo *neručí* za sebe sama, není profesionál, ale stroj. A co takový stroj dokáže, popsala Hannah Arendtová. Přihlížela soudu s administrátorem transportů do vyhlazovacích táborů Adolfem Eichmannem.

Avšak namísto d'ábla před sebou viděla prostého úředníka, jenž nebyl „*ani zvrhlý, ani sadistický*“, ale prostě „*jen plnil svoje úkoly*“. Toto je *banalita zla*. Nelze tedy svalovat vinu na druhé či prostě zvolat: „*Taková byla doba!*“ Profesionál se společností morálně zodpovídá za svoje veřejné postoje a musí si za nimi plně stát.

Hercům hrozí banalita zla tehdy, když přejímají postoje společnosti, protože se cítí být jejím hlasem. Toto nebezpečí je silné proto, že je jejich existence založena na vztahu k obecnstvu. Nedávný výzkum publikovaný v odborném časopise *Sociální psychologie a osobnostní věda* naznačuje, že herci inklinují k narcismu a jejich primární motivací je potlesk publika. A tak sebekázeň, po níž volají herečtí pedagogové, má význam i proto, aby se herec dokázal udržet před svúdnou přízní davu.

OPRAVDU SI MŮŽE HEREC, JENŽ MÁ UKLIZENO VE SVÉ ŠATNĚ A CTÍ FERMAN A REŽISÉRA, VE VOLNÉM ČASE DĚLAT, CO CHCE?

Z protipólu hercovu morálku ohrožuje *moralismus*, tedy neřest, která spočívá v přehnaném kritizování ostatních. Filozof Craig Taylor ve své knize *Moralismus: studie neřestí* popisuje moralizátora jako toho, kdo si nárokuje kritizovat něco, na co nemá právo. Nebere v úvahu, že v určitých situacích přísluší daný čin hodnotit jen člověku, který má k události, skutku nebo druhému člověku nějaký vztah – je partnerem, kolegou, obětí. Moralizátor zpochybňuje (a někdy i zesměšňuje) jiné než morální hodnoty. Ve svém soudu sice může mít pravdu, ale jeho reakce je nepřiměřená a nesprávná. To se často stává umělcům, když se vzdávají uměleckých hodnot a vydávají se na pole společenské kritiky. Herce, kteří vstoupí do veřejného prostoru, může lákat vyjadřovat se z pozice domnělé morální nadřazenosti či autority k většině a k lidem, s nimiž nemají nic společného.

Vážnou otázkou herecké morálky je i živobytí. Jestliže má profesionál dbát na důstojnost svoji a svého oboru, neměl by účinkovat v dílech, která jen parazitují na umění a žádnou hodnotu nemají. Za prvé

tak hrozí zplanění jeho talentu, za druhé se tím degraduje herecká profese. Lze však pochopit motivace, které mohou umělce vést k takovému rozhodnutí. Za účast v „nekonečných seriálech“, jako jsou *Ulice*, *Ordinace v růžové zahradě* nebo svého času *Velmi křehké vztahy*, se platí více než za umělecký experiment ve staré fabrice. Nicméně z hlediska důstojnosti herce je ústupek komerci srovnatelný s účastí v normalizačním seriálu, jako byla *Žena za pultem*, *Plechová kavalerie* nebo *Inženýrská odysea*. Svoji čest totiž obětuje dobrému bydlu.

Nelze však přesouvat zodpovědnost za tento stav pouze na herce. Podmínky jejich práce totiž utváří systém uměleckého světa a jeho manažeři. Je zodpovědností divadelních ředitelů, uměleckých šéfů, grantových komisí a městských a státních úředníků vést divadelní provoz tak, aby neodcizoval umělce jejich práci, ale dával jí smysl. To je možné opět jen tehdy, pokud jsou tito manažeři osobnostmi, nikoliv pouhými stroji, kolečky v soukolí.

HERECKÉ IMPERATIVY

Ač tedy neexistuje žádný všeobecně uznávaný divadelní etický kodex, pokud bychom o nějakém herci chtěli tvrdit, že je profesionál, měl by vyslyšet několik imperativů. Za prvé zodpovědět si otázky: **Kým jsem jako člověk? Jak mohu svou osobností ručit za své činy a rozhodnutí?** Bez ponoru do vlastního nitra a rozvahy, jaké jsou ctnosti člověka a kde dlí jejich hranice, nelze veřejně vyhlásit žádný závazek. To ostatně platí pro každého, jak upozorňoval C. G. Jung: „*Kdo chce znát odpověď na problém zla, potřebuje sebekognání. Musí bez slitování vědět, jakého dobra a jakých hanebných činů je schopen.*“ Jen tak se lze vyvarovat sebeklamu.

Druhým imperativem pak musí být se na základě těchto zjištění rozhodnout: **Jakým hercem chci být? Za jakou metodu a druh práce mohu ručit?** A za třetí je třeba mít jasno: **Za jaké umění ručím? Pro koho a proč hraji?** Jen tak se lze vyvarovat podlézání publiku nebo umělecké kritice.

Umělec, který má jasno, jakou práci a proč dělá, nešlape po důstojnosti profese. Herec, jenž je plně rozvinutou osobností, zná svoje limity a stojí si za svou prací, může vstoupit i do veřejné debaty. V době environmentální krize, nástupu autoritářských nálad, ale i zbytnění étosu konzumu a komerce jsou na všechny z nás kladeny vyšší morální nároky než kdy jindy. Profesionál musí ručit za sebe sama a dokáže zaručit, že i politické postoje budou vycházet z jeho nitra, a ne ze společenské poptávky. A je hotov za ně nést i zodpovědnost.

JAN MOTAL
autor je filozof a věnuje se mediální etice

NA CESTĚ K MUZIKÁLU

MUZIKÁLOVÉ INSCENACE JSOU DNES VELMI POPULÁRNÍ, PRO NĚKTERÉ PROJEKTY DOKONCE VZNIKAJÍ DIVADLA, NICMÉNĚ NE VŽDY TOMU TAK BYLO. MUZIKÁL SI CESTU K ČESKÉMU PUBLIKU HLEDAL POSTUPNĚ A VÝZNAMNOU MĚROU K JEHO OBLIBĚ PŘÍSPĚLY TAKÉ SCÉNY MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH.

Již v roce 1948 uvedlo Divadlo V+W vůbec první americký muzikál v Československu – *Divotvorný hrnec*, který přeložili a upravili pro české prostředí Jiří Voskovec s Janem Werichem. Hudební složku zapsal a zaranžoval skladatel Zdeněk Petr pro orchestr Karla Vlacha. Scénu navrhl Jiří Trnka, kostýmy vytvořila Zdeňka Werichová a autorem choreografie byl Saša Machov. Vztah k hudebnímu a zábavně hudebnímu divadlu měl i režisér Alfréd Radok, který zinscenoval jednu z prvních původních hudebních komedií. Společně s manželkou Marií Tesařovou napsal romantickou hudební

komedii *Stalo se v dešti*, kterou režíroval v divadle Komédie v roce 1955. Ideální podmínky pro pěstování muzikálu nalezla Městská divadla pražská především v divadle ABC, které se stalo jejich součástí v roce 1962. V příznivé době politického uvolnění pronikaly do Československa muzikály ze zahraničí a divadlo ABC k nim nezůstalo lhostejné. Na linku hudebních komedií navázalo jedním z nejúspěšnějších anglických muzikálů 50. a 60. let. *Expresso Bongo* autorů Montyho Normana a Wolfa Mankowitze v režii Antonína Moskalyka bylo prvním původním zahraničním muzikálem na jevištích českých činoherních divadel. Netrvalo dlouho a dramaturgie Městských divadel pražských zatoužila po vlastním muzikálu. V roce 1967 byla uvedena *Šeherezáda* Vratislava Blažka v režii Františka Mišky. Zmodernizovaná arabská pohádka umně provázaná satirou na vládnoucí režim byla nejzdařilejším pokusem o původní muzikálovou tvorbu, avšak opravdovým

vrcholem muzikálové tvorby se stala inscenace *Zorba* Johna Kandra a Freda Ebba, uvedená v divadle ABC v roce 1972 pod názvem *Já, k čertu, žiju rád!* Taktéž v režii Františka Mišky. V šedesátých letech vstoupilo do historie českého muzikálu také divadlo Rokoko, kde režiséři hojně pracovali s hudebním a pěveckým potenciálem členů souboru. V roce 1968 byla na repertoáru adaptace Jiráskovy *Filosofské historie* vytvořené Jaroslavem Dietlem v režii Rudolfa Vedrala. Hudbu k ní složil Zdeněk Petr a texty vytvořil Ivo Fischer. V inscenaci účinkovala řada populárních zpěváků. Hvězdné bylo také obsazení dalšího muzikálového titulu *Pan Pickwick* podle románu Charlese Dickense *Kronika Pickwickova klubu*, pod kterým je autorsky podepsána opět dvojice Ivo Fischer a Zdeněk Petr, inscenaci režíroval Jiří Nesvadba. Další muzikálové prvenství si Městská divadla pražská připsala v roce 1994, když

v divadle ABC uvedla *Pěnu dní* – český muzikál vytvořený podle stejnojmenné novely Borise Viana, k němuž složil hudbu Milan Svoboda na libreto Jana Vedrala. Tento muzikál odstartoval řadu dalších muzikálových produkcí. Hlavní roli v něm ztvárnil zpěvák Janek Ledecký, pro kterého byla úloha Colina první hereckou příležitostí. V trendu operetních inscenací a inscenací s významným podílem hudby pokračovala Městská divadla pražská i několik dalších desetiletí (*Cikánský baron*, *Funny Girl*, *Mam'zelle Nitouche*, *Šakalí léta*, *Pan Kaplan má třídu rád* aj.) a k původnímu muzikálu se navrací i v současnosti uvedením *Elefantazie* kmenového režiséra Davida Drábka. Stranou nezůstává ani divadlo Komédie, kde je uváděn komorní muzikál *Lazarus* autorů Davida Bowieho a Endy Walshe.

JUSTINA KAŠPAROVÁ
autorka je archivářka Městských divadel
pražských

5

6

7

1 – Nikos Kazantzakis, John Kander, Joseph Stein, Fred Ebb: *Já, k čertu, žiju rád!*, Divadlo ABC 1972
Sborová scéna, v popředí vpravo Carmen Mayerová (První zpěvačka chóru) a Viktor Preiss s Jiřím Lábusem (Chór)

2 – David Heneker, Monty Norman, Wolf Mankowitz, Julian More: *Expresso Bongo*, Divadlo ABC 1964
Irena Kačírková (Maisie Kingová), Josef Zíma (Herbert Rudge) a Josef Bek (Johnie)

3 – Burton Lane, Edgar Yip Harburg, Fred Saidy: *Divotvorný klobouk*, Divadlo V+W 1948
Soňa Červená (Káča Maršálková) a Jan Werich (Vodník Čochtan)

4 – Alois Jirásek, Zdeněk Petr, Jaroslav Dietl, Ivo Fischer: *Filosofská historie*, Divadlo Rokoko 1968
Jindřich Faktor (Student), Waldemar Matuška (Vavřena), Karel Štědrý (Frýbort), Václav Neckář (Špína), Helena Vondráčková (Márinka) a Marta Kubišová (Lenka)

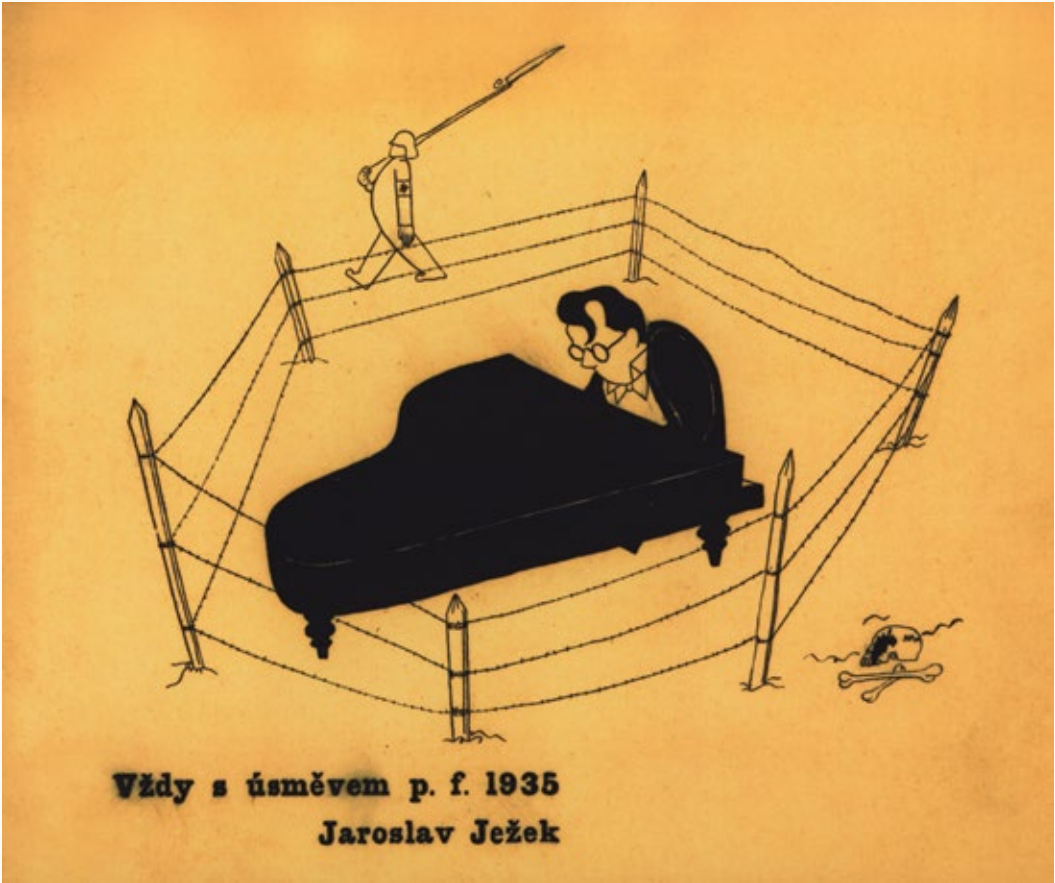
5 – Vratislav Blažek, Jiří Bažant, Jiří Malásek, Vlastimil Hála: *Šeherezáda*, Divadlo ABC 1967
Rudolf Deyl (Král) a Carmen Mayerová (Šeherezáda)

6 – Marie Tesařová, Alfréd Radok: *Stalo se v dešti*, Divadlo komedie 1955
Růžena Lysenková (Věra) a Eduard Dubský (Pavel)

7 – Charles Dickens, Zdeněk Petr, Ivo Fischer: *Pan Pickwick*, Divadlo Rokoko 1970
Karel Štědrý (Snodgrass), Darek Vostřel (Pickwick), Lad'ka Kozderková (Rachel) a Milan Neděla (Tupman)

ZDROJE FOTOGRAFIÍ

- 1) M. TŮMA / ARCHIV MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH
- 2) L. DITTRICH / ARCHIV MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH
- 3) Z. TMEJ / FOTOGRAFICKÝ FOND IDU
- 4) V. SOCHŮREK / FOTOGRAFICKÝ FOND IDU
- 5) L. DITTRICH / ARCHIV MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH
- 6) K. DRBOHLAV / ARCHIV MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH
- 7) V. SOCHŮREK / FOTOGRAFICKÝ FOND IDU

Adolf Hoffmeister v Café les Deux Magots, Paříž, 1969

FOTO: VÁCLAV CHOCHOLA /
© ARCHIV B&M CHOCHOLA

P. F. 2020

PŘEJE MODERNÍ DIVADLO A ADOLF HOFFMEISTER

NAŠIM ČTENÁŘŮM PŘEJEME ŠTASTNÉ DNY ROKU 2020 PONĚKUD NETRADIČNĚ – PŘINÁŠÍME NOVOROČENKY, KTERÉ VE TŘICÁTÝCH LETECH MINULÉHO STOLETÍ VYTVOŘIL PRÁVNÍK, POLITIK, PŘEKLADATEL, SPISOVATEL, DRAMATIK, TEORETIK, PUBLICISTA, VYSOKOŠKOLSKÝ PEDAGOG, SCÉNOGRAF, MALÍŘ, KRESLÍŘ, GRAFIK A KARIKATURISTA ADOLF HOFFMEISTER PRO OSVOBOZENÉ DIVADLO.

TOTO VÝTVARNÉ OHLÉDNUTÍ MÁ BÝT TAKÉ POZVÁNKOU NA VÝSTAVU **V+W NA SCÉNU!**, KTERÁ SE KONÁ DO KONCE ČERVNA 2020 VE FOYER DIVADLA ABC. K VIDĚNÍ JSOU NEJEN GRAFIKY A PLAKÁTY ADOLFA HOFFMEISTERA, ALE TAKÉ TOYEN A FRANTIŠKA ZELENKY. A V ULICI V JÁMĚ MŮŽETE NA FASÁDĚ JEDNOHO Z DOMŮ I DNES SPATŘIT ROZMĚRNOU REKLAMNÍ KARIKATURU ADOLFA HOFFMEISTERA, KTERÁ ZPODOBŇUJE JIŘÍHO VOSKOVCE A JANA WERICHA. LEGENDÁRNÍ AUTORSKOU DVOJICI, JEŽ V SEZONĚ 1929/1930, TEDY PŘED 90 LETY, ZAČALA PSÁT DIVADELNÍ HISTORII PODZEMÍ PALÁCE U NOVÁKŮ, KDE SE DNES NACHÁZÍ DIVADLO ABC.

ADOLF HOFFMEISTER (1902–1973)

Patří ke generaci intelektuálů a umělců, jejichž životní postoje i tvorba se utvářely v prostředí avantgardy 20. let minulého století a později byli zkoušeni převratnými historickými událostmi. „*Jeho činnost a působení se staly přímo čítankovým dokumentem intelektuálsky orientované generace meziválečného období, jež prošla protektorátními událostmi i osudem období socializace naší kultury,*“ napsal o Hoffmeisterovi František Dvořák v knize *O umělcích, jak je neznáme*. Narodil se roku 1902 v židovské rodině pražského advokáta Adolfa Hoffmeistera. Studoval na reálném gymnáziu v Praze, kde se sešla většina budoucích členů avantgardní skupiny Devětsil. Důležité zahraniční kontakty – například s malířem Man Rayem či se sochařem Ossipem Zadkinem – Hoffmeister navázal již v roce 1922, kdy krátce pobýval v Paříži. Roku 1925 absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy a nastoupil do právnické kanceláře svého otce. V roce 1926 začal uveřejňovat karikatury v Lidových novinách. O rok později měl první samostatnou výstavu ve výstavní síni Odeon a také začal spolupracovat s Jiřím Voskovcem, Janem Werichem a Jaroslavem Ježkem, pro něž připravoval programy a plakáty. Jeho lyrickou komedií *Nevěsta* manifestovalo Osvobozené divadlo v roce 1927 koncepci poetismu. Počátkem třicátých let se zapojil také do surrealistického hnutí. V inscenaci *Osvobozeného divadla Cézar* (1932) byla na scéně i v tištěné podobě užita Hoffmeisterova karikovaná mapa Evropy. Roku 1934 připravil v Mánese mezinárodní výstavu karikatur a humoru, jíž se sám zúčastnil. Vystavená protifašistická díla Johna Heartfielda, jenž žil v Praze jako německý exulant, vyvolala nevoli. Budovu napadli pravíkoví studenti a Spolek výtvarných umělců Mánes se nakonec podvolil nátlaku policie. Výstavu však kvůli skandálu navštívilo šedesát tisíc lidí. Roku 1935 se stal se členem protifašistického Klubu českoněmeckých divadelních pracovníků, kde se seznámil s okruhem pražských Němců a skladatelem Hansem Krásou, pro kterého později napsal libreto dětské opery *Brundibár* (1938). Roku 1937 spolu s Antonínem Pelcem vystavil karikatury na výstavě v Domě umění v Ostravě. Fašisté usilovali neúspěšně o odstranění kreseb Hitlera a Mussoliniho a skandál měl opět velký ohlas v tisku.

Po německé okupaci Československa emigroval do Francie. V Paříži byl ve spojení s místními odbojovými organizacemi, za „protifrancouzskou činnost“ byl zatčen, a ačkoliv jej pařížský vojenský tribunál nakonec zprostil viny, byl nadále internován v koncentračních táborech ve Francii a internačních táborech v Maroku. V roce 1941 se přes Portugalsko a Kubu dostal do USA. Brzy po příjezdu do New Yorku vydal v angličtině knihu zážitků z anabáze na svobodu *Turistou proti své vůli*. Od roku 1942 působil jako redaktor v newyorském Úřadu pro válečné informace a jako hlasatel a redaktor rozhlasové stanice Hlas Ameriky. Bezprostředně po skončení války se Hoffmeister vrátil domů, kde se stal přednostou pro kulturní styky s cizinou na ministerstvu informací, na podzim téhož roku vstoupil do Komunistické strany Československa. V letech 1948 až 1951 působil jako československý velvyslanec v Paříži. Po návratu z Francie byl jmenován profesorem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. K celovečernímu filmu Jeana Effela *Stvoření světa*, který vznikl v Praze a měl premiéru roku 1958, napsal komentář a texty písniček. Byl činný v řadě organizací – od roku 1946 se například zúčastnil práce pro UNESCO, v letech 1965–1967 byl předsedou Svazu československých výtvarných umělců a předsedou pražského centra PEN klubu. Po vpádu okupačních vojsk v srpnu 1968 složil většinu svých funkcí. „*Zhroucení svých ideálů kulturní a politické avantgardy vnímal jako životní prohru,*“ stojí v monografii *Adolf Hoffmeister* (ed. Karel Šrp). Po penzionování v roce 1970 byl vyloučen z veškerého politického i kulturního dění. Stáhl se do ústraní, věnoval se kresbám, tvorbě koláží a vrátil se k psaní divadelních her (*Řecká tragédie*, *Poprava*, *Pissioir*). Po prodělaném infarktu vytvořil sedmdesát rozměrných barevných koláží, které krátce před smrtí vystavil ve svém bytě. Umírá v červenci 1973 na své chalupě v Říčkách v Orlických horách.

LENKA DOMBROVSKÁ
autorka je šéfredaktorka Moderního divadla

MILUJU TEBE A HORNIBACH

(Z PŘIPRAVOVANÉ SBÍRKY)

Místo pozdravu
ráno z peřiny
utrousí
Máš ráda Hornbach?

Koruna spermatu
na hlavě rána:
hraniční milenci
v cizích snech

Vylévám se ti do úst
jako si jiní vylévají srdce
Cestou do černého kostela
nesmíš se křížovat

Krásná Lilita
v noci tančila
na střeše oblohy
Boha zabila
krví se opila
Na jazyku vážka
na pohlaví
Adama proklela
žebro mu vypíchla
tančila opilá
krásná Lilita

Smrtka v baloňáku
pravidelně líná
venku jen tak bez kalhotek

Z krku mi teče dvanáctiletá holka
procházím se s ní po parku
v očích má žvýkačku
je to moje páže v růžových šatech
Nekňučí, jde zpřímá a dopředu
Kupuje na trhu chleba
svěcenou vodou půlí ryby

Vysmrkám se a jdu
vyčistit klec

Ona dloube jablko
Je úplná tma

Nic nezašiju
ale sesmilním

Prý jsme mrtví, říkají
Jaro je temné, píchá
najednou srdce i pohlaví
Ve slunci je chlad
vnitřnosti náhle mlčí
a víčka lisují vlhkost
Slunce je ostré, říkají

Já jsem ten kdo prosí d'ábly
poslouchám jejich říhání zlomyslně
se zastavuji v řeči jenom tak
aby dech nepoznal pauzu miluju
peklo jako chleba s máslem
trhám intelekt směrem dovnitř
světlo a zima jak v open office
jako dítě jsem nechápala proč
nejsem muž lepší než muž
je už jenom čarodějnice

Za nehty špína
za zuby krkavci
Láska jako hrozba
kape do klína

Vezmu lásku a zmásčnu ji jak dužnatý plod,
žlutá, šťavnatá, možná trochu přezrálá,
pouští semínka po mé nepřítomné ruce.
Vezmu lásku a nevím, co s ní, možností,
znuděná pozorností a zdánlivou snadností,
ano, přilíš se servíruje, nasycená okrajem.
Držím ji za boky a cítím její pohlaví
vymítání ještě nekončí, směju se.
Toleruju maso, dýchám suchý mech.

Představuju si dlouhý a silný orgasmus
at' jsem byla kdokoli, at' budu kdokoli
v ložním prádle z krystalků soli
jako velká, stará ryba – panna
a tichý velbloud, moje spodní část
Sama tě prohmatávám, sama ti ulevím
záříš na stole s nohama roztaženýma
bratr Luna se ti zajídá, že?
Tady visí, urousaný, od krve ještě
můžeš ho vykourit, ještě to lze zlepšit

Zlatu jsem vykala
zlatu jsem zvracela
Zlato, tvé zlato
se ve mně sráží
Čekáme silný déšť
ale jsou to jen třípytky

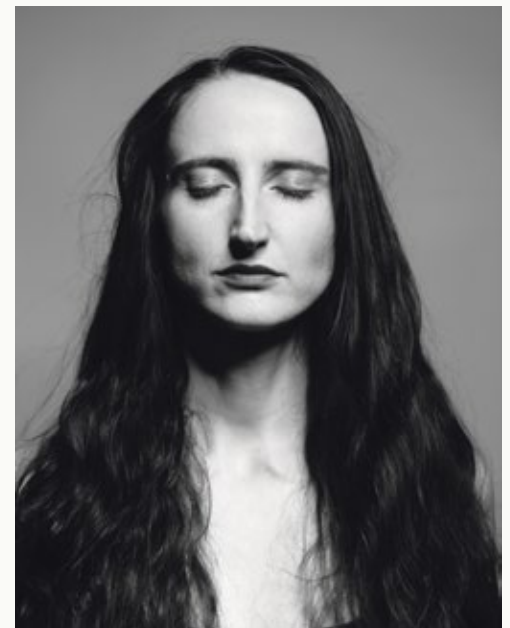
Zamilovat se vyzvrátit
samu sebe
Zápasy v zastavení tepu
a vědomí závratně vysoko
Zamilovat se otevřít
muže nožem

Být ještě divnější než divná
smutek jako kloubní výživa
pít smutek, být smutkem
ňadry zlatě zasazena do země
Usmívám se, ano, pode mnou
svítí pohlaví poustevnice
Tak zvláštní bolesti cejchu
srdce, v klidu jeden po druhém

V polovičním stínu
líbám se s Eurydikou
miluju ji v koupelně
miluju ji za zavřenými dveřmi
snad nikdo nepřijde
snad nevrátí se Orfeus

Nasedneš na smrt
je horká a létá
sám si strhneš kůži
cejchu vstříc

FOTO: VALENTYN KUZAN

JANA ORLOVÁ (*1986) je básnířka a performerka. V roce 2012 vydala v nakladatelství Pavel Mervart sbírku *Číchat oheň* s vlastními ilustracemi, v nakladatelství Větrné mlýny pak v roce 2017 druhou sbírku *Újedě*. V letech 2014 a 2018 byla zahrnuta do sborníku *Nejllepší české básně* nakladatelství Host. Její básně byly přeloženy do rumunštiny, ukrajinštiny, běloruštiny, polštiny, maďarštiny, bulharštiny, řečtiny, angličtiny, španělštiny, arabštiny a hindštiny. V roce 2017 získala ocenění Objev roku na festivalu ...přítští vlna/next wave... Odůvodnění znělo: „*Přirozeně a s lehkostí popírá hranice mezi literaturou, výtvarnem a divadlem.*“ Performance art chápe jako živou poezii. Je šéfredaktorkou kulturní rubriky Polipet.cz. Její tvorba je k vidění na www.janaorlova.cz.

TIPY

1 ABC

SMRT
OBCHODNÍHO
CESTUJÍCÍHO

ARTHUR MILLER
REŽIE: MICHAL DOČEKAL

Requiem za sen jednoho obyčejného člověka, který bolestně zjišťuje, že na sklonku života dosáhl jediného – pro všechny má větší cenu mrtvý než živý.

ABC	14. 1.	19.00
	25. 1.	19.00

PANOPTIKUM LENKA VAGNEROVÁ & COMPANY
CHOREOGRAFIE A REŽIE: LENKA VAGNEROVÁ

Panoptikum je o strachu z cizího a neznámého, o tom, co vše jsme schopni prodat a za jakou cenu, o hranicích a morálních hodnotách stojících na zisku, o zábavě bez zábavy, o osamělosti, ale i o smíchu, odvaze, snech, lidské důstojnosti, kouzelníkovi a reflektorech.

KOMEDIE	27. 1.	19.00
	28. 1.	19.00

<u>8 ST</u>	19. 00	V. Havel ŽEBRÁČKÁ OPERA + Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně + prohlídka zákulisí, pro předplatitele a členy První řady za 100 Kč
<u>9 ČT</u>	19. 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE + Prohlídka zákulisí
<u>10 PÁ</u>	19. 00	B. a A. Peasovi PROČ MUŽI NEPOSLOUCHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH
<u>11 SO</u>	15. 00	S. Massini FREUD ANEB VÝKLAD SNŮ Literární matiné, na Malé scéně
	19. 00	R. Sonego, R. Giordano VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM... + Prohlídka zákulisí
<u>12 NE</u>	17. 00	T. Kushner ANDĚLÉ V AMERICE + Lektorský úvod od 16.30 na Malé scéně
<u>13 PO</u>	19. 00	W. Shakespeare ROMEO A JULIE
<u>14 ÚT</u>	19. 00	A. Miller SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO + Prohlídka zákulisí, předplatitelé sk. V
<u>15 ST</u>	19. 00	HRADIŠŤAN A JIŘÍ PAVLICA Koncert
<u>16 ČT</u>	19. 00	N. V. Gogol REVIZOR
<u>17 PÁ</u>	19. 00	J. Janků, P. Khek TANČÍRNA 1918–2018
<u>18 SO</u>	12. 00	HERECKÝ KURZ PRO NEHERCE Malá scéna
	19. 00	A. S. Puškin EVŽEN ONĚGIN
<u>20 PO</u>	19. 00	J. Janků, P. Svojtka BEDŘICH SMETANA: THE GREATEST HITS
<u>21 ÚT</u>	19. 00	J. Janků, P. Svojtka 60'S ANEB ŠEDESÁTKY
<u>22 ST</u>	19. 00	V. Havel ŽEBRÁČKÁ OPERA
<u>23 ČT</u>	19. 00	B. a A. Peasovi PROČ MUŽI NEPOSLOUCHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH Zadáno
<u>24 PÁ</u>	19. 00	W. Shakespeare ROMEO A JULIE + Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně
<u>25 SO</u>	15. 00	V. Havel, J. Němec HEART BEAT Literární matiné, na Malé scéně
	19. 00	A. Miller SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO
<u>26 NE</u>	19. 00	K. Huff DEŠTIVÉ DNY Pronájem Divadlo Ungelt
<u>27 PO</u>	19. 00	D. Mamet LISTOPAD Zadáno
<u>28 ÚT</u>	19. 00	R. Sonego, R. Giordano VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM...
<u>29 ST</u>	19. 00	N. V. Gogol REVIZOR
<u>30 ČT</u>	19. 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE
<u>31 PÁ</u>	19. 00	D. Drábek, T. Belko, D. Král ELEFANTAZIE Předpremiéra

ROKOKO

<u>7</u>	ÚT	19.00	R. Gervais, S. Merchant KANCL
<u>8</u>	ST	19.00	E. Albee KDO SE BOJÍ VIRGINIE WOOLFOVÉ?
<u>10</u>	PÁ	19.00	F. Zeller OTEC + <i>Prohlídka zákulisí</i>
<u>11</u>	SO	19.00	D. Drábek KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ
<u>13</u>	PO	19.00	Ch. Giudicelli PREMIÉRA MLÁDÍ
<u>14</u>	ÚT	19.00	D. Drábek KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ + <i>Prohlídka zákulisí</i>
<u>15</u>	ST	19.00	D. Drábek KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ
<u>17</u>	PÁ	10.00	K. Legátová ŽELARY <i>Pro školy</i>
<u>18</u>	SO	19.00	E. Albee KDO SE BOJÍ VIRGINIE WOOLFOVÉ?
<u>20</u>	PO	19.00	J. Havlíček NEVIDITELNÝ
<u>23</u>	ČT	11.00	F. Zeller OTEC <i>Pro seniory</i>
<u>24</u>	PÁ	19.00	J. Nvota BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ) + <i>Prohlídka zákulisí</i>
<u>25</u>	SO	20.00	J. Nvota BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ)
<u>27</u>	PO	19.00	J. Nvota BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ)
<u>28</u>	ÚT	19.00	F. M. Dostojevskij IDIOT
<u>29</u>	ST	19.00	J. Havlíček NEVIDITELNÝ
<u>30</u>	ČT	19.00	Ch. Giudicelli PREMIÉRA MLÁDÍ + <i>Prohlídka zákulisí</i>
<u>31</u>	PÁ	19.00	K. Legátová ŽELARY

KOMEDIE

<u>9</u>	ČT	19. 30	D. Zábranský KONZERVATIVEC
<u>10</u>	PÁ	19. 30	H. Ibsen NEPŘÍTEL LIDU <i>Lachende Bestien</i>
<u>11</u>	SO	19. 30	podle N. Machiavelliho VLADAŘ
<u>12</u>	NE	19. 30	L. Vagnerová LA LOBA <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>15</u>	ST	19. 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS + <i>Lektorský úvod od 19.00</i>
<u>18</u>	SO	17. 00	V. Just ZNÁMÝ NEZNÁMÝ VLASTA BURIAN <i>Kronika MDP</i>
<u>19</u>	NE	18. 00	VZESTUP A PÁD KRÁLE OTAKARA ANEB STŘEDOVĚKÁ MORALITA OČIMA FRANZE GRILLPARZERA <i>Přednáška V. Kofránkové, pro členy První řady, ve foyer</i>
		19. 30	F. Grillparzer SLÁVA A PÁD KRÁLE OTAKARA
<u>22</u>	ST	20. 00	F. Grillparzer SLÁVA A PÁD KRÁLE OTAKARA + <i>Lektorský úvod od 19.30</i>
<u>23</u>	ČT	19. 30	U PRAMENE <i>Vernisáž výstavy obrazů Ivany Mrázkové a koncert Jakuba Cermaque, ve foyer</i>
<u>25</u>	SO	19. 30	PREMIÉRA podle A. Jiráska HUSITSKÁ TRILOGIE (JAN HUS, JAN ŽIŽKA, JAN ROHÁČ)
<u>27</u>	PO	19. 30	L. Vagnerová PANOPTIKUM <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>28</u>	ÚT	10. 00	L. Vagnerová PANOPTIKUM <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
		19. 30	podle A. Jiráska HUSITSKÁ TRILOGIE (JAN HUS, JAN ŽIŽKA, JAN ROHÁČ)
<u>29</u>	ST	19. 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
<u>30</u>	ČT	20. 00	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
<u>31</u>	PÁ	19. 30	L. Vagnerová AMAZONKY <i>Lenka Vagnerová & Company</i>

**AKTUÁLNÍ INFORMACE
O PROGRAMU NALEZNETE NA
WWW.MESTSKADIVADLAPRAZSKA.CZ
ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA**

TIPY

ELEFANTAZIE DAVID DRÁBEK, TOMÁŠ BELKO,
DAREK KRÁL
REŽIE: DAVID DRÁBEK

Muzikál ohavné krásy. Fascinující příběh „Sloního muže“ Josepha Merricka, který se díky své vrozené anomálii stal atrakcí londýnského obludária. Pojd'te spolu s námi pátrat po hranici krásy a ohavnosti a užijte si tento vášnivý fantasy muzikál s Tomášem Klusem a Tomášem Havlínkem v hlavních rolích!

ABC 5. 2. 19.00
12. 2. 19.00
28. 2. 19.00

HUSITSKÁ TRILOGIE PODLE ALOISE JIRÁSKA
(JAN HUS, JAN ŽIŽKA, JAN ROHÁČ)
REŽIE: LUKÁŠ BRUTOVSKÝ

Jevištní koláž z her Jan Hus, Jan Žižka a Jan Roháč jako obraz cesty od ideálu k politice a od politiky k terorismu. Od národního uvědomění k bratrovražedné občanské válce. Od teologických rozprav k apokalyptickým vizím.

KOMEDIE 12. 2. 19.00
28. 2. 19.00

2 ABC

<u>1</u> SO	19. 00	PREMIÉRA D. Drábek, T. Belko, D. Král ELEFANTAZIE
<u>3</u> PO	19. 00	A. Miller SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO + Prohlídka zákulisí
<u>4</u> ÚT	19. 00	B. a A. Peasovi PROČ MUŽI NEPOSLOUCHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH <i>Zadáno</i>
<u>5</u> ST	19. 00	D. Drábek, T. Belko, D. Král ELEFANTAZIE
<u>6</u> ČT	14. 30	J. Janků, P. Khek TANČÍRNA 1918–2018 <i>Pro KMD</i>
<u>7</u> PÁ	11. 00	V. Havel ŽEBRÁCKÁ OPERA <i>Pro seniory</i>
	19. 00	V. Havel ŽEBRÁCKÁ OPERA + Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně
<u>8</u> SO	10. 00	HERECKÝ KURZ PRO NEHERCE <i>Malá scéna</i>
	15. 00	W. Shakespeare ROMEO A JULIE
<u>9</u> NE	15. 00	J. Šiklová DOPISY VNUČCE <i>Poslední uvedení, Literární matiné, na Malé scéně</i>
	17. 00	N. V. Gogol REVIZOR
<u>10</u> PO	19. 00	J. Janků, P. Svojtka 60'S ANEB ŠEDESÁTKY
<u>11</u> ÚT	19. 00	R. Sonego, R. Giordano VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM...
<u>12</u> ST	19. 00	D. Drábek, T. Belko, D. Král ELEFANTAZIE + <i>Debata s tvůrci po představení pro členy První řady</i>
<u>13</u> ČT	19. 00	J. Janků, P. Svojtka BEDŘICH SMETANA: THE GREATEST HITS <i>Blíží se derniéra + Prohlídka zákulisí</i>
<u>14</u> PÁ	10. 00	A. S. Puškin EVŽEN ONĚGIN <i>Pro školy</i>
	19. 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE
<u>15</u> SO	15. 00	P. Klusák JAROSLAV JEŽEK – DVORNÍ SKLADATEL OSVOBOZENÉHO DIVADLA <i>Kronika MDP, na Malé scéně</i>
	19. 00	N. V. Gogol REVIZOR
<u>16</u> NE	19. 00	ONDŘEJ HAVELKA & MELODY MAKERS: NEJLEPŠÍ KUSY Z REPERTOIRU <i>Koncert</i>
<u>17</u> PO	19. 00	J. Janků, P. Khek TANČÍRNA 1918–2018
<u>18</u> ÚT	19. 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE
<u>19</u> ST	10. 00	J. Werich, G. Skála LAKOMÁ BARKA <i>Pro školy</i>
<u>21</u> PÁ	14. 30	A. S. Puškin EVŽEN ONĚGIN <i>Pro KMD</i>
	19. 00	A. S. Puškin EVŽEN ONĚGIN <i>Blíží se derniéra, pro předplatitele a členy První řady za 100 Kč</i>
<u>22</u> SO	17. 00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE
<u>23</u> NE	17. 00	T. Kushner ANDĚLÉ V AMERICĚ + Lektorský úvod od 16.30 na Malé scéně
<u>24</u> PO	19. 00	A. Miller SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO + Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně
<u>25</u> ÚT	19. 00	W. Shakespeare ROMEO A JULIE + Prohlídka zákulisí
<u>26</u> ST	19. 00	V. Havel ŽEBRÁCKÁ OPERA + Prohlídka zákulisí
<u>27</u> ČT	19. 00	R. Sonego, R. Giordano VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM... + Prohlídka zákulisí
<u>28</u> PÁ	19. 00	D. Drábek, T. Belko, D. Král ELEFANTAZIE
<u>29</u> SO	19. 00	B. a A. Peasovi PROČ MUŽI NEPOSLOUCHAJÍ A ŽENY NEUMÍ ČÍST V MAPÁCH

ROKOKO

<u>1</u> SO	17. 00	F. Zeller OTEC
<u>3</u> PO	19. 00	J. Nvota BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ) <i>Předplatitelé sk. V</i>
<u>4</u> ÚT	11. 00	Ch. Giudicelli PREMIÉRA MLÁDÍ <i>Pro seniory</i>
<u>5</u> ST	19. 00	E. Kishon ODDACÍ LIST + Prohlídka zákulisí
<u>7</u> PÁ	19. 00	Ch. Giudicelli PREMIÉRA MLÁDÍ
<u>8</u> SO	17. 00	D. Drábek KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ
<u>10</u> PO	19. 00	V. Mašková, P. Khek ČAPEK
<u>11</u> ÚT	19. 00	E. Kishon ODDACÍ LIST
<u>12</u> ST	10. 00	J. Havlíček NEVIDITELNÝ <i>Pro školy</i>
<u>13</u> ČT	14. 30	K. Legátová ŽELARY <i>Pro KMD</i>
<u>14</u> PÁ	19. 00	R. Gervais, S. Merchant KANCL + Prohlídka zákulisí
<u>15</u> SO	17. 00	F. M. Dostojevskij IDIOT <i>Blíží se derniéra</i>
<u>17</u> PO	19. 00	Ch. Giudicelli PREMIÉRA MLÁDÍ
<u>18</u> ÚT	19. 00	E. Albee KDO SE BOJÍ VIRGINIE WOOLFOVÉ?
<u>19</u> ST	19. 00	J. Nvota BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ)
<u>21</u> PÁ	19. 00	F. Zeller OTEC
<u>22</u> SO	17. 00	J. Havlíček NEVIDITELNÝ + Prohlídka zákulisí
<u>23</u> NE	19. 00	JE ÚCHVATNÁ <i>Částečně zadáno</i>
<u>24</u> PO	19. 00	R. Gervais, S. Merchant KANCL
<u>25</u> ÚT	19. 00	J. Nvota BEZ HANY (HOMMAGE À HEGEROVÁ)
<u>26</u> ST	19. 00	K. Legátová ŽELARY + Prohlídka zákulisí
<u>27</u> ČT	19. 00	E. Kishon ODDACÍ LIST
<u>29</u> SO	19. 00	J. Pommerat ZNOVUSJEDNOCENÍ KOREJÍ

AKTUÁLNÍ INFORMACE
O PROGRAMU NALEZNETE NA
WWW.MESTSKADIVADLAPRAZSKA.CZ
ZMĚNA PROGRAMU VYHRAZENA

KOMEDIE

<u>3</u> PO	19. 30	L. Vagnerová MAH HUNT <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>5</u> ST	19. 30	L. Vagnerová AMAZONKY <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>6</u> ČT	19. 30	D. Zábranský KONZERVATIVEC
<u>7</u> PÁ	19. 00	L. Nota, O. Sommerová JSEM KNĚŽNA BLÁZNŮ <i>Ensemble Opera Diversa, Festival hudebního divadla Opera 2020</i>
<u>8</u> SO	19. 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
<u>9</u> NE	14. 00	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
	19. 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
<u>10</u> PO	19. 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
<u>12</u> ST	19. 30	podle A. Jiráska HUSITSKÁ TRILOGIE (JAN HUS, JAN ŽIŽKA, JAN ROHÁČ) + Lektorský úvod od 19.00, ve foyer divadla
<u>14</u> PÁ	19. 30	F. Grillparzer SLÁVA A PÁD KRÁLE OTAKARA + Lektorský úvod od 19.00
<u>16</u> NE	19. 30	F. Grillparzer SLÁVA A PÁD KRÁLE OTAKARA + Lektorský úvod od 19.00
<u>17</u> PO	19. 30	Podle H. Ibsena NEPŘÍTEL LIDU <i>Lachende Bestien</i>
<u>18</u> ÚT	19. 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
<u>19</u> ST	19. 30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
<u>20</u> ČT	19. 30	Podle N. Machiavelliho VLADAŘ
<u>21</u> PÁ	19. 30	SRDCEM ŽENOU <i>Koncert Miloslava Königa ve foyer</i>
<u>23</u> NE	15. 00	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
<u>24</u> PO	19. 30	L. Vagnerová PANOPTIKUM <i>Lenka Vagnerová & Company + Debata s tvůrci po představení pro členy První řady</i>
<u>25</u> ÚT	19. 30	L. Vagnerová GOSSIP <i>Lenka Vagnerová & Company</i>
<u>26</u> ST	19. 30	Podle H. Ibsena NEPŘÍTEL LIDU <i>Lachende Bestien</i>
<u>27</u> ČT	20. 00	DERNIÉRA O. Škrabal ZJEVENÍ PUDLA <i>Herecká šatna</i>
<u>28</u> PÁ	19. 30	podle A. Jiráska HUSITSKÁ TRILOGIE (JAN HUS, JAN ŽIŽKA, JAN ROHÁČ)

DAREK KRÁL (*1971)

Skladatel a hudební producent. Přípravuje hudbu pro inscenace Davida Drábka (za hudbu k inscenaci *Jedenácté přikázání* byl nominován na Cenu Alfréda Radoka), také spolupracuje s režisérem Šimonem Cabanem a skládá hudbu pro filmy Theodory Remundové. Jeho projekt Maya vydal u Universal Music tři alba: *Stín andělů*, *Zprávy z budoucnosti* a *Skrývaný* (nominace na Cenu Anděl 2004). S Dagmar Peckovou vydal v roce 2019 koncepční album *The Magical Gallery*. V únoru 2020 bude mít v divadle ABC premiéru jeho muzikál *Elefantazie*.

BYL JSEM DOTÁZÁN, ZDA-LI BYCH MOHL VYPSAT A POPSAT SEZNAM DĚL, KTERÁ MÁM TAK NĚJAK RÁD. NEJRADĚJI. KTERÁ MĚ NĚJAKÝM ZPŮSOBEM OVLIVNILA, NASMĚROVALA, ZANECHALA VE MNĚ ČÁST ZE SVÉ KRÁSY. JE OVŠEM NUTNÉ ZDŮRAZNIT, ŽE TO NENÍ MÉ THE BEST OF MY LIFE. NEBO – LÉPE ŘEČENO – JE, ALE TENTO SEZNAM MUSÍ MÍT PODTITUL TEŽ!

Začnu od začátku. Nebo možná od konce? Čas je relativní. V rámci studia literatury jsem na fakultě přečetl spoustu povinné a doporučené literatury, abych se na stará kolena rozhodl, REVOLUČNĚ, čist to, co chci. A v posledních měsících a letech se upínám ke knihám **Stephena Hawkinga** *Vesmír v kostce* či *Stučná historie času*. I love VESMÍR! Čist o jeho původu, vzniku, vývoji. O vzniku jednotlivých teorií až po TEORII VŠEHO. Která ještě není, a nevíme, zda-li bude. A víte, že čas má tvar hrušky?

V tomto zorném poli mi nemohl uniknout zážitek z filmu **Arrival** (*Příchozí*). Sice blbě řečeno, ale je to „výborná filmařina“ od **Denise Villeneuvea** a pak opět vesmír... Relativita času. To vše na pozadí lidského příběhu, což tomuto tématu ubírá na chladném akademismu. Hudba Jóhanna Jóhannssona udržuje příběh ve zvláště komorním nádechu. Filmy sci-fi mám obecně rád. *Blade Runner*, *Já, robot*, *A. I. Umělá inteligence*, *Minority Report*, nicméně *Arrival* na tento žánr „naklekl“ mnohem sofistikovaněji.

Když už jsem u toho vesmíru – mám rád tvorbu **Mikea Oldfielda**. A zejména album *The Songs of Distant Earth*, které vzniklo na motivy stejnojmenného sci-fi románu Arthura C. Clarka. Na Oldfieldovi se mi líbí všestrannost, kterou jsem od sebe dříve vehementně odháněl.

Skladatel, který mě uvedl do světa filmové hudby, je **Ennio Morricone**. Nechyběl jsem na žádném z jeho pražských koncertů. A soundtrack k filmu *Misie* byl dokonce tématem mé závěrečné práce na fakultě dějin divadla a filmu. Unikátní je struktura hudby, práce s hudebními tématy a jejich prolínání, přísné žánrové dělení. To vše jsem poměrně detailně obsáhl ve své práci, nicméně – jak chcete analyzovat krásu hudby? Navíc když s úžasem až po letech zjistíte, že tento „malý“ cholerický Ital nevěří na inspiraci, před kompozicí věnuje poměrně hodně času studiu dobových materiálů k danému filmu a tráví kvanta hodin v rozhovoru s režisérem. V tomto kontextu se může zdát, že bude jeho hudba matematicky přesná, důsledně vykonstruovaná a tím chladná. Ano – je matematicky přesná, důsledně vykonstruovaná, ale je vášnivá, nadpozemsky lehká a NÁDHERNÁ.

V dětství jsem velmi často pobýval v nemocnicích. Slepé střevo, žloutenka, operace nosu a také několikrát operace očí – jako malé dítě jsem byl téměř slepý. Můj svět byl určen světem zvuků. A hudby. Po znělce *Večerníčka* jsem zatleskal a odešel. Nevěděl jsem, že následuje pohádka. Neviděl jsem vlastně ani televizi. Ale od prvního roku jsem byl schopen zpívat čistě dvojhlasně. A vždy, když jsem se vrátil z nemocnice a musel jsem ležet v posteli, používal jsem si gramofonové desky. Černé a voňavé. A stále dokola hlavně **Čajkovského Klavírní koncert č. 1 b moll, op. 23**. Ten mi otevřel ventilačku do světa klasické hudby. Na jeho skladbách jsem začal vnímat strukturu kompozice a jednotlivé nástroje tak, jak jsem to měl naučené ze sboru.

Nesmím ovšem vynechat tvorbu skladatele, který mě provází doslova celý život – **Jean-Michel Jarre**. Jeho *Oxygene* se ke mně dostal záhy už v roce 1977 a svět syntezátorů se stal i mým světem. Dodnes. Na straně druhé jsem začal hudbu vnímat i koncepčně. Každé album nese příběh jako v klasické hudbě. Není jen souhrnem deseti písní, ale je odkazem k tématu, které autora vzrušuje, trápí, inspiruje. Dnes jednadsmesátiletý Francouz produkuje elektronickou hudbu s mladickou vášní, spolupracuje s lidmi o dvě generace mladšími

a neustále sleduje dění nejen v moderní hudbě, ale i na poli vývoje nových virtuálních nástrojů. Být stále mlád!

Zamiloval jsem si éru impresionismu a postimpresionismu. Několikrát jsem navštívil pařížské Muzeum d'Orsay a byl jsem vlastně nemile překvapen: **Monetův** obraz *Pole červených máků* je poměrně malý, takový matný, skoro vybledlý. Všichni jsme si zvykli na přebarvené „kopie“ na našich LED obrazovkách.

Nicméně mou lásku k výtvarnému umění jsem vetknul do alba *The Magical Gallery*, které jsme nachystali s operní divou **Dagmar Peckovou**. Inspirací se nám stalo deset obrazů přelomu 19. a 20. století: Degas, Klimt, Modigliani, Van Gogh, Toulouse-Lautrec, Schiele, De Nittis, Singer Sargent, Manet a Monet. Nevím, jestli jsem v sobě nějakou kapitolu uzavřel nebo dovršil, ale na tomto albu jsem propojil zaujetí pro hudbu a výtvarno v doslova manželském sepětí.

... pohodlné ubytování s vysokou úrovní hotelového servisu po celé České republice
www.eahotels.cz

... kvalitní gastronomie v centru Prahy v restauraci Sněmovna v Jakubský

Jakubská 674/5, Praha 1–Staré Město
www.snemovnavjakubsky.cz

Příběhy, které si chcete nechat vyprávět ▶ AUDIOKNIHA

GEORGES SIMENON čte JAN VLASÁK
MAIGRET
SE BRÁNÍ & MAIGRETOVA TRPĚLIVOST
www.onehotbook.cz ONE HOT BOOK

Městská knihovna v Praze

OBJEVUJTE

divadlo v knihovně
divadelní hry

Ibsen

Čechov

životopisy herců
a režisérů
knihy o dějinách
a teorii divadla

divadelní časopisy

NOVĚ dramata
ke stažení v e-knihovně

Mrštík

Schiller

Topol

www.mlp.cz

MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ **ABCKOMEDIEROKOKO**

DESIGNOVÝ HRNEK

S VAŠIMI OBLÍBENÝMI DIVADLY
VÁS KAŽDÝ DEN PŘIVÍTÁ DO
NOVÉHO RÁNA!

Tento hrnek i další naše suvenýry zakoupíte v e-shopu, ve foyer divadel nebo na centrální pokladně Městských divadel pražských.

VÝTVARNÉ TERITORIUM

U PRAMENE

VE ČTVRTEK 23. LEDNA SE BUDE V DIVADLE KOMEDIE KONAT VERNISÁŽ OBRAZŮ IVANY MRÁZKOVÉ. PRO VÝSTAVU V NAŠEM MRAMOROVÉM DIVADLE JSME VYBRALY ROZMĚRNÉ I MALÉ OLEJOMALBY, KTERÉ ZACHYCUJÍ KLIDNOU A ROZBOUŘENOU, TEMNOU A JISKŘIVOU, ZMRZLOU I VALÍCÍ SE VODU. TENTO NEZKROTNÝ ŽIVEL, REALISTICKY ZACHYCENÝ NA JEJÍCH OBRAZECH, POVĚTŠINOU VYTVÁŘÍ K DIVADELNÍMU PROSTORU KONTRAST, NĚKDY VŠAK S JEHO ZDMI NEČEKANĚ SPLYNE V UKLIDŇUJÍCÍ SYMBIÓZE.

LENKA DOMBROVSKÁ
programová kurátorka divadla
Komedie

IVANA MRÁZKOVÁ
VODOPÁD

OLEJ NA PLÁTNĚ
145 X 210 CM
2018

IVANA MRÁZKOVÁ (*14. 5. 1995 Havlíčkův Brod) vystudovala grafický design na Střední umělecké škole Jihlava a nyní dokončuje studium malby na Akademii výtvarných umění v Praze. O své tvorbě prozradila: „Obraz poskytuje jedinečnou možnost vyjádření, podává výpovědi o autorovi i námětu, který zobrazuje, a hraje významnou roli v mezilidské komunikaci a vzájemném sdílení. Barvy nahrazují slova a pomáhají nám pojmout, poznat a procítit ten neuchopitelný svět kolem nás i v nás. Když člověk navštíví nějakou oblast, neodnáší si pouze vizuální vzpomínku na to, co viděl, ale prožitek a specifickou sílu místa se do něj zapíše v několika dalších rovinách, přičemž ovlivní a prohloubí jeho vnímání. Naše těla i ostatní živé formy se tvoří ve vzájemné propojenosti se Zemí, a tudíž jsou podmíněny jejím zákonitostí. Její procesy formují a ovlivňují naše bytí, stejně jako i my utváříme podobu přírody. Touha poznat a spatřit spletnost a celistvost těchto forem je základním puzením tvorby.“